

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

Danışman Öğretim Üyesi
Doç.Dr.Gazanfer AKSAKOĞLU

**BUCA KIZ ÖĞRENCİ YURDUNDAKİ GENÇ
KIZLARIN CİNSEL BİLGİ DÜZEYLERİNİN
SAPTANMASI**

Adile DURAN
Yüksek Lisans
Bilim Uzmanlığı Tezi

İZMİR-1990

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

Danışman Öğretim Üyesi
Doç.Dr.Gazanfer AKSAKOĞLU

**BUCA KIZ ÖĞRENCİ YURDUNDAKİ GENÇ
KIZLARIN CİNSEL BİLGİ DÜZEYLERİNİN
SAPTANMASI**

Adile DURAN
Yüksek Lisans
Bilim Uzmanlığı Tezi

İZMİR-1990

ÖNSÖZ

Araştırmam sırasında katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Doç.Dr.Gazanfer Aksakoğlu'na, araştırmamın yürütülmesinde olanaklarını sağlayan Üniversite ve Yurt Yöneticilerine, yardımlarını gördüğüm tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	1
II. AMAÇ	3
III. GENEL BİLGİLER	4
A. Gençlik	4
B. Cinsellik ve Cinsiyet	5
C. Bedensel ve Cinsel Gelişme	5
D. Evlenme/Cinsel Temas	7
E. Kontrasepsiyon/Gebelik	9
F. Adolesan Üreme Sağlığı Problemleri	10
G. Adolesan Sağlık Gereksinimleri	11
H. Cinsel Eğitim	11
I. Aile Planlaması	13
J. İnfertilite	13
K. Ülkemizde Gençliğin Durumu	14
L. Cinsellik İle İlgili Toplumsal Tutumlar	16
IV. GEREÇ VE YÖNTEM	19
A. Araştırmanın Türü	19
B. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tanıtımı	19
C. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	20
D. Veri Toplama	20
E. Verilerin Değerlendirilmesi	21
F. Sınırlamalar	23
G. Araştırmanın Süresi	23
V. BULGULAR	24
A. Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler.	24
B. Adolesanların Mevcut Cinsel Bilgi Kaynakları, Cinsel Bilgi Almak İstedikleri Kaynaklar ve Cinsel Eğitimde Yerverilmesini İstedikleri Konular	30
C. Adolesanların Cinsel Bilgi Düzeyleri	32
D. Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler İle "Cinsel Bilgi Düzeyi" Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	35
E. Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler İle "Aileden Cinsel Bilgi Alma" Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	43
IV. TARTIŞMA VE SONUÇ	50
VII. ÖZET	58
VIII. KAYNAKLAR	60
IX. EK	63
- Anket Formu	63
- Ek Tablo	69

TABLULAR DİZİNİ

1. Adölesanların Bulunduğu Fakölte ve Yöekokula Göre Dağılımları	24
2. Adölesanların Yaşlarına Göre Dağılımları	24
3. Adölesanların 12 Yaşına Kadar En Uzun Süre Oturdukları Yerleşim Birimine Göre Dağılımları	25
4. Adölesanların Anne-Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları	25
5. Adölesanların Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımları	26
6. Adölesanların Baba Mesleklerine Göre Dağılımları	26
7. Adölesanların Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Dağılımları	27
8. Adölesanların Aile Tiplerine Göre Dağılımları	27
9. Adölesanların Aile Yapılarına Göre Dağılımları	28
10. Adölesanların Ailelerinin Dinsel Tutumlarına Göre Dağılımları	28
11. Adölesanların Yararlandıkları Kitle İletişim Araçlarının Dağılımları	29
12. Adölesanların Ortaöğrenimde Aldıkları Sağlık Bilgisi ve/veya Biyoloji Derslerine Göre Dağılımları	29
13. Adölesanların Karşı Cinsle Arkadaşlık Düzeylerine Göre Dağılımları	30
14. Adölesanların Mevcut Cinsel Bilgi Kaynaklarına Göre Dağılımları	
15. Adölesanların Gereksinim Duydukları Cinsel Bilgileri Almak İstedikleri Kaynaklara Göre Dağılımları	31
16. Adölesanların Geliştirilebilecek Bir Eğitim Programında Yerverilmesini İstedikleri Konuların Önem Sırasına Göre Dağılımları	31
17. Adölesanların Adet Öncesi Adetle İlgili Bilgi Almalarına ve Aldıkları Kaynaklara Göre Dağılımları	32
18. Adölesanların Bildikleri Kadın Üreme Organlarına Göre Dağılımları	32
19. Adölesanların Bildikleri Gebeliği Önleme Yöntemlerine Göre Dağılımları	33
20. Adölesanların Bildikleri Etkin Gebeliği Önleme Yöntemlerine Göre Dağılımları	34
21. Adölesanların Üreme Fizyolojisine İlişkin Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımları	34
22. Adölesanların Bilgi Sorularındaki Yeterliliklerine Göre Dağılımları	35
23. Adölesanların Yaşı İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	35
24. Adölesanların 12 Yaşına Kadar En Uzun Süre Kaldıkları Yerleşim Birimleri İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeter-	

25. Anne Öğrenim Durumu İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	37
26. Baba Öğrenim Durumu İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	37
27. Anne Çalışma Durumu İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	38
28. Baba Mesleği İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	38
29. Ailenin Aylık Geliri İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	39
30. Aile Yapısı İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	39
31. Ailenin Dinsel Tutumu İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	40
32. Adolesanların Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Düzeyleri İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	41
33. Adolesanların Ortaöğrenimde Aldıkları Dersler İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	42
34. Adolesanların Karşı Cinsle Arkadaşlık Düzeyi İle Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	42
35. Adolesanların Yaş Grubu İle Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	43
36. Adolesanların 12 Yaşına Kadar En Uzun Süre Oturdukları Yerleşim Birimi İle Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	44
37. Anne Öğrenim Durumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	45
38. Anne Çalışma Durumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	45
39. Baba Öğrenim Durumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	46
40. Baba Mesleği İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	47
41. Ailenin Aylık Geliri İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	47
42. Aile Yapısı İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	48
43. Ailenin Dinsel Tutumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki	49

I. GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplumsal yapı hızla değişmektedir. Toplumun temel birimini oluşturan aile kurumu ve aile bireylerinin deneyimleri ister istemez bu değişimden etkilenir. Ancak bilindiği gibi bir toplumda en geç ve en güç değişen öğeler toplumsal değer yargıları, inançlar ve tutumlardır. Cinsellikle ilgili geleneksel değerler sosyo-ekonomik koşullardan çok daha yavaş değişmektedir. Değişen değerlerden en çok etkilenen insan grubunu ise gençler oluşturmaktadır.

Türk toplumu gerçek anlamda genç bir toplumdur. Çünkü nüfusun % 60'ı 25 yaşın altındaki çocuk ve gençlerden oluşmaktadır (1).

Cinsel içgüdü açlık, susuzluk, korunma gibi doğal ve evrensel bir güçtür. Kişiliğin gelişmesinde, davranışların oluşmasında, sürdürülmesinde etkin bir güç ve önemli bir etkidir. Cinsel içgüdünün sağlıklı biçimde gelişmesi ve toplumsal nitelik kazanması, bu içgüdüye bağlı olarak ortaya çıkan doğal çöşku ve duyguların denetlenmesini, düzenlenmesini, engellenmesini ve ertelenmesini mümkün kılar. Bunu başarabilecek bir kişilik yapısının ve cinsel kimliğin kazanılması, iki cins arasındaki iletişimin sağlıklı biçimde kurulup sürdürülmesi, bireyin ve toplumun ruh sağlığı, dirliği ve düzeni cinsel eğitimle bağlantılıdır.

1976 Türkiye Aile Planlanması Derneği tarafından yapılan bir çalışmada gerek aile ve gerekse gençlerin cinsellik

konusunda, temel bilgilerden bile yoksun oldukları ve eğitilmek istedikleri saptanmıştır. Ayrıca gençlerin cinsellikle ilgili bilgilerini genellikle arkadaş ve basılı yayından elde ettikleri, bu konuyu aileleriyle konuşanların çok azınlıkta kaldığı gözlenmiştir (2).

Cinsel eğitimin gerekliliği gelişmiş ülkelerde 40-50 yıl önce kabul edilmiş ve uygulamaya başlanmıştır. Ülkemizde 1983 yılında ardarda yapılan "I. ve II eksperler toplantısı"nda, cinselliğin insan yaşamının en önemli öğelerinden biri olduğu kabul edilmiş ve tartışmasız cinsel eğitimin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu amaçla 1983-1984 ders yılından bu yana liselerde "Sağlık Bilgisi" dersi okutulmaktadır. Yapılan okul taramalarında bu dersin öğrencilere istenen bilgiyi aktarmada yetersiz kaldığı ve amaca tam hizmet etmediği saptanmıştır (3). Cinsel eğitimin yokluğu nedeniyle toplumumuzda ortaya çıkan sosyal ve tıbbî problemler sayılamayacak kadar çoktur. 1988 de "I.Gençlik Şûrası"nda orta ve yükseköğretim gençleri cinsel sorunlarının olduğunu dile getirmişler ve ısrarla okullarda cinsel eğitimin başlamasının gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Yakın geleceğin ebeveynleri olacak gençlerin eğitim ve sağlık problemleriyle bugünden ilgilenmek "2000 yılında herkese sağlık" hedefine ulaşma konusunda da son derece olumlu ve önemli bir yatırım olacaktır.

Gençlerin cinsellik ile ilgili temel konulardaki bilgi düzeyleri, bilgi kaynakları ve cinsel eğitim hakkındaki beklenti ve görüşleri ancak bilimsel yöntemlerle incelenebilecek ve gençlere yönelik eğitim hizmetlerinde topluma ışık tutacaktır.

II.ARAŞTIRMANIN AMACI

Buca Kız Öğrenci Yurdunda kalan adolesanların:

- Cinsel bilgi düzeylerini,
- Cinsel bilgi kaynaklarını,
- Geliştirilebilecek bir cinsel eğitim konusunda, kendi görüş ve beklentilerini saptamak.

Uzak Amaç: Cinsel eğitimin gerekliliğini ve önemini vurgulayarak kamuoyuna duyurmak.

III.GENEL BİLGİLER

A) Gençlik (Adolescence);

Çocukluktan bazı sorumluluk ve zorunlulukları olan yeni bir statüye yani erişkinliğe geçiş sürecidir (4). Bu geçiş süreci fiziksel psikolojik ve sosyal yönden olgunlaşmayı niteler (5). Genç uzmanları bu ikincil hızlı gelişim dönemini, 10-24 yaş olarak kabul etmekte ve 10-14 yaş (puberte), 15-19 yaş (asıl gençlik) ve 20-24 yaş (uzamış gençlik) dilimlerine ayırarak incelemeyi önermektedirler (6,7). Ülkeler arasında sosyo-kültürel ve yasal farklılıkların olması, evrensel düzeyde bir yaş sınırlaması vermeyi zorlaştırmaktadır (8).

D.S.Ö. gençlik yaş sınırlarınının 10-19 olarak belirlendiği "Gençlikte gebelik ve abortus" konulu konferansta (1974) bir tanımlama yapmıştır. Buna göre gençlik çağı;

-Sekonder seks karakterlerinin gelişmeye başlamasından seksüel matürasyona ulaşmayı,

-Çocukluktan erişkinliğe geçişteki psikolojik gelişim sürecini,

-Sosyal ve ekonomik tam bağımlılıktan,göreceli bağımsızlığa geçişi kapsamaktadır (8,9,10).

Birleşmiş Milletler Örgütünün tanımına göre "genç 15 ile 25 yaşları arasında öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir" (1).

Birleşmiş Milletler Örgütü, ergenlik dönemini 15-25 yaş

dilimleri arasında göstermektedir. Bu dönem ülkemizde, kızlarda ortalama olarak 10-12, erkeklerde 12-14 yaşları arasında başlar (11).

B) Cinsellik ve Cinsiyet

Cinsellik: kadın, erkek ve çocuk herkesin kişiliğinin önemli bir parçasıdır. Yaşamın diğer gereksinimlerinden ayrılamayan çok önemli ve temel bir ihtiyaçtır. Cinsellik, cinsel ilişkide bulunmak, cinsel doyuma ulaşmak veya aşık olmak değildir. Bütün bunlar cinselliğin bir parçası olabilirler. Cinselliğin anlamı daha geniştir. Kişiyi aşık olmaya, ilişkide bulunmaya, sıcaklık ve içtenlik içinde olmaya yönelten enerjidir. Cinsiyetle ilgili olduğu gibi, vücudun hissettiği hazlarla da ilgilidir. Cinsellik, düşünceleri, duyguları, davranışları, ilişkileri ve bu yolla da akıl ve ruh sağlığını etkiler (12).

Cinsellik ile cinsiyet arasındaki ayırım önemlidir. Cinsellik erkek ile kadın arasındaki biyolojik farklılıktır. Cinsiyet ise, sosyo-kültürel standartlarla belirlenen "erkeklik", "dişilik" arasındaki farktır. Ergenlik döneminde gelişen cinsel kimlik hem fiziksel süreç hem de cinsiyetin birlikte bir işlevidir (11).

C) Bedensel ve Cinsel Gelişme

Belirli biyolojik değişmelerle başlayan ergenlik sürecinin başlangıç evresinde hızlı büyüme ve ikincil cinsiyet özellikleri görülmeye başlar. Bu dönem erinlik öncesi (prepuberty) diye adlandırılır. Cinsel organların olgunlaştığı

dönemse, erinlik (puberty) adını alır. Biyolojik ve fizyolojik değişmelerin büyük bölümü bu iki evrede, erinlik öncesi ve erinlik evrelerinde tamamlanır. Erinlik döneminde, üreme işleviyle doğrudan ilgili olan temel cinsel özellikler ve üreme işleviyle dolaylı ilgili, tüylenme, kızlarda göğüs ve kalçaların büyümesi gibi ikincil cinsel özellikler gelişir (13).

Biyolojik değişmeyle başlayan ergenlik, bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişmeyle son bulur. Ergenin bedensel gelişimi dendiğinde, beden yapısıyla ilgili olarak akla gelen en önemli gelişmeler, boy ve ağırlık artışıyla iskelet ve kas gelişimi, iç salgı sistemindeki gelişim ve çeşitli organlarda görülen büyümelerdir (11).

Normal cinsel gelişmeye ikincil cinsiyet özelliklerinin gelişimi, gençlerin bunların ortaya çıkmalarını beklemiyor olması ya da ne anlama geldiklerini bilmemesinden kaynaklanan gerginlikler (anksiyete) eşlik eder (14). Bu vaktinden evvel puberte gelişmesi veya geç gelişme gibi anormallikler gösterdiğinde şiddetini artırır.

Psikoseksüel gelişim, son derece karmaşık bir süreçtir. cinsel yönelmeyi etkileyen çok sayıda etken vardır. Bunlar kromozomların içerdiği cinsellik, hormonal cinsellik, gonadların içerdiği cinsellik, üreme organlarının iç ve dış yapısı, cinsiyetin içerdiği rol, yetiştirme tarzı gibi etkenlerdir. Tüm bu etkenler birleşerek cinsel kimliğin oluşmasını sağlar, bunların herhangi birinde bir aksama, bireyin cinsel gelişiminde bir sapmaya neden olabilir (11).

Sağlıklı cinsel gelişim, bireyin mutluluğunun ve başarılarının kökenidir. Yaşamı boyunca bireyin karşılaştığı cinsel engellenmeler ve sorunlar, çevreye uyumunda olumsuz sonuçlar doğurur. Özellikle, bireyin duygusal gerilimlerinin en önemli kaynağı, bireyin cinsel gelişiminde ve işlevlerinde karşılaştığı sorunlardır (15).

Günümüzde sanayileşmiş ülkelerde yaşayan genç kızlar, annelerine oranla bir yıl, büyükannelerine oranla iki yıl öncesinden yani 13 yaşını doldurmadan ergenliğe adımlarını atmaktadırlar (16). Dünyanın pek çok yerinde menarş yaşının düştüğüne ilişkin göstergeler vardır. Bu düşüş A.B.D. de durmuştur ve ortalama 12.-13. yaşlar arasındadır (17). Batı Avrupa ülkelerinde median menarş yaşı 12 yaş 8 ay ile 13 yaş 2 ay arasında değişmektedir. Aksine Yeni Gine'de 18 yaş, Orta Afrika ülkelerinde 17 yaş, Güney Afrika'nın çok fakir Bantu bölgesinde 15.50 bulunmuştur (18). Gelişmekte olan ülkemizde Işık'ın (19) adolesanlar üzerinde yaptığı bir araştırmada (1989) adolesanların % 31.87'sinin menarş yaşı 13, adolesanlar için ortalama menarş yaşı ise 13.40 ± 1.22 yıl olarak belirlenmiştir.

D) Evlenme/Cinsel Temas

Evlilik ve doğurganlığa ilişkin sorunların ve gereksinimlerin ortaya çıkmasında ve tanımlanmasında evlilik yaşının önemi büyüktür. Gelişmekte olan ülkelerin bazılarında 14-15 yaşlarındaki evlilikler halâ yaygın olmasına karşın-ki Nepal'de ergenlerin (13-19 yaş) üçte ikisi evlidir- genelde evlilik öğreniminin tamamlanmasına ve meslek sahibi olunmasına kadar ertelenir. D.S.Ö.'nün raporlarına göre bir çok Avrupa

ülkesinde ilk cinsel ilişki yaşı oldukça küçüktür. Diğer dünya ülkelerinde ise bu oranlar net değildir. Ancak SSCB, Şili ve Filipinler'den elde edilen erken cinsel ilişki verileri bu eğilimi destekler (16).

Evlilik için minimum bir yaş tespit eden kanunlar evrenseldir. Ebeveynlerin izniyle veya izni olmaksızın evlenilecek yaşlar saptanır, bu yaşlar erkekler ve kadınlar için farklılaşır. En genel minimum yaşlar erkekler için 18, kadınlar için 16'dır (8).

Avrupa ülkelerinde yasal evlilik yaşı yüksek, Asya'da ise düşük olma eğilimindedir. Çin, Japonya ve Kore Cumhuriyetinde gerçek evlilik yaşı yüksektir (20-29 yaşlar). Afrika'da yasal evlilik yaşı genelde Avrupa yasal standartlarına adapte olma eğilimi yansıttığından yüksektir. Ancak gerçek evlilik yaşı daha düşük ve doğurganlık yüksektir. Bu kaydadeğer bir çelişkidir. Latin Amerika ülkelerinin tümü dünyada evlilikte en küçük yasal yaşlara sahiptirler (8).

Erken cinsel olgunluk, geç evlilik ve kentsel yaşam şekline bağlı olarak cinsel ilişkiler için daha fazla fırsatlar; gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin giderek artan cinsel problemlerle karşı karşıya kalacaklarına işaret eder (9).

Evlilik öncesi cinsel ilişki insidansındaki artış ile onun istenmeyen sonuçlarının artması da olasıdır (14).

E) Kontrasepsiyon/Gebelik

Cinsel yönden aktif olan adolesanlarda görülen geniş çaptaki sorunlar kontraseptif yöntemlerin uygulanması ya da uygulanmamasıyla ilişkilidir. Oral kontraseptif benzeri uygun olmayan yöntemlerin uygulanması, gelecekteki doğurganlığı olumsuz yönde etkileyebileceği gibi, istenmeyen yan etkilere de yol açabilir. Diğer taraftan kondom kullanımı cinsel temasla geçen hastalıklardan korunmakta yardımcı olabilmektedir. Bazı yöntemler adolesanlar için elverişli olmamakta, elverişli yöntemlerin ise uygulama koşulları bulunmayabilmektedir (14). Nairobi ve Kenya'da 15-19 yaş grubu adolesanlar arasında seksüel aktivite oranı oldukça yüksek olmasına rağmen erkeklerin % 53.8'i, kızların % 69.8'i kontrasepsiyon hakkında hiç bir şey bilmemektedir. Amerika'da cinsel ilişkide bulunan adolesanların (13-19) % 20'sinden daha azının kontraseptif kullandığı belirlenmiştir. 1978 verilerine göre her yıl 1.1 milyon adolesan (15-19 yaş) gebe kalmaktadır. Bu gebeliklerin % 38'i kürtajla, %13'ü düşükle, geri kalanlar ise doğumla sonuçlanmaktadır. Tüm doğumların beşte biri-1978 verilerine göre yıllık olarak 554.800-halâ 13-19 yaşlarındaki adolesanlara aittir. Adolesan gebeliklerinin hemen hemen beşte dördü ve tüm doğumların yarısından fazlası planlanmamıştır. Adolesan doğumlarının beşte biri evlilik dışı meydana gelmektedir (8).

Gebeliğin adolesanlarda yetişkin kadınlara oranla daha büyük tehlikeler yarattığı bilinmektedir(20-21). Anne yaşı küçüldükçe risk oranı da artmaktadır (14).

D.S.Ö. uzmanlar komitesinin belirttiği gibi, gelişmekte

olan ülkelerin pek çoğunda, gebelik, doğum ve doğum sonrası komplikasyonlar 15-19 yaş kadın ölümlerinin temel nedeni olmaktadır. 18 yaşın altındaki kızlarda özellikle abortus nedeniyle ölümler bir hayli yüksek ve yaygındır. Dominik Cumhuriyeti, Ekvator Cumhuriyeti ve Japonya'da 19 yaş altı kadınlarda gebelikle ilgili nedenlerden ölüm oranı 20-24 yaş grubuna oranla 2 kattır. Avusturya'da aynı nedenle ölüm aşığı yukarı beş katı kadardır (8).

F) Adolesan Üreme Sağlığı Problemleri

Doğurganlığa bağlı ortaya çıkan hastalık ve ölümleri önleme çabaları genellikle 35 yaşın üstündeki sık aralıklarla ve çok doğum yapmış kadınlara yöneliktir. Günümüzde cinsel yönden aktif adolesanların ciddi sağlık riskiyle karşılaştıkları giderek kesinlik kazanmaktadır. Cinsel ilişki, gebelik ve doğum için fiziksel ve emosyonel olarak hazırlıksız olan adolesan muhtemelen kendisini yaşamboyu tehdit edecek problemlerle karşı karşıyadır. Adolesanların karşılaştıkları üreme ve cinsellikle ilgili sağlık problemlerinin başlıcaları şunlardır(22).

-Cinsel yolla bulaşan hastalıklar

-İstenmeyen gebelik, yasal olmayan kürtaj ve bunlara bağlı komplikasyonlar

-Anneliğe bağlı yüksek hastalık ve ölüm riski

-Çok genç annelerin bebekleri arasında, prematürel ve düşük doğum ağırlıklı bebek

-Bebegin yüksek hastalık ve ölüm riski

G) Adolesan Sağlık Gereksinimleri

Adolesanlarda ortaya çıkan istenmeyen, gebelik ve doğum komplikasyonları, abortus ve cinsel yolla geçen hastalıklar cinsel özgürlükten ziyade kontrasepsiyon ve üreme sağlığı ile ilgili bilgi yetersizliğinden kaynaklanmaktadır (16). Uluslararası Aile Planlaması Örgütünün son incelemelerine göre; bütün dünyada 15 yaşın altındaki çocuk ve adolesanların dörtte üçünün (15 yaşın üstündekilerin yarısının) üremeye ilgili sağlık eğitimi ve bilgisi yoktur (8). O nedenle adolesanların cinsel gelişim süresi içinde kendilerine yardımcı olacak bir yol göstericiye ve bilgi donanımına gereksinimleri vardır.

H- Cinsel Eğitim

Tam anlamıyla cinsel eğitim kişiyi, insan cinselliğinin fizyolojik, psikolojik ve sosyal özelliklerinin farkına vardırılmaya çalışmaktır.

D.S.Ö. "Toplumda çocuk ve adolesan" konulu konferasında; cinsel eğitim programlarının aile yaşamına yönelik olmasını, gençlerin aile ve toplum içinde tam olarak etkin birer kişilik kazanmalarını hedeflemesini öngörmektedir. Bu amaçla yapılacak eğitim erken yaş dönemlerinde başlatılmalı, yaşa özel olmalı ve tüm okul yılları boyunca sağlık eğitimiyle bir bütün olarak verilmelidir.

"Cinsel eğitim" deyimini ulusal kültüre uygun hale getirmek için,

"Sağlık ve cinsel eğitim", "Sorumlu ebeveynlik için

hazırlık",Cinsellik ve aile yaşamı" gibi deyimler kullanılmaktadır.

Avrupa'da cinsel eğitim uygulamaları dört ayrı grup halinde kendisini göstermektedir:

1. Nüfus Eğitimi: Antinatalist bir politika ile kontraseptif kullanımı üzerinde yoğunlaşan bir eğitim sistemidir.

2. Cinsel Eğitim: Sözcüğün dar anlamı çerçevesinde salt cinsel yaşama hazırlığı niteler. Temelini geleneksel İsveç görüşüne oturtan bu yaklaşım, özellikle kontrasepsiyon konusuna büyük önem verir ve cinsel yaşamda ortaya çıkabilecek fizyolojik ve psikososyal sorunlara çözüm getirmeyi öngörür.

3. İnsanlararası ilişkiler ve iletişim için eğitim: Geleneksel cinsel eğitim kavramına oranla daha insancıl bir görüştür. Karşı cinsle ilişkili temel bilgilenme ve karşılıklı tutumların altını çizer. Danimarka, Fillandiya,Yugoslavya ve 1970'lerin ortalarından sonra İsveç bu görüşü benimsemektedirler.

4. Evlilik ve Aile Yaşamına Hazırlık: Bazı sosyalist ülkeler, Güney Avrupa'daki Portekiz, İtalya ve Fransa gibi ülkeler bu görüşü benimsemektedirler. Bu kavram erişkin yaşamına hazırlığın sadece bir parçası olarak cinsel eğitim olgusunu vurgular. Evlilik ve aile yaşamının iki insan arasındaki cinsel ilişkiden öte, toplumsal boyutlarıyla ele alınmasını öngörür. Bu tür eğitimde anne-baba olma her insanın amacı olabilecek bir değer olarak algılanır (4).

İ) Aile Planlaması

D.S.Ö. Uzmanlar komitesi tarafından 1970 yılında yapılan tanımlamaya göre aile planlaması; istenmeyen gebeliklerden kaçınmak, istenen gebeliklere neden olmak, gebelikler arasındaki süreyi ayarlamak, anne-babanın hangi yaşlarda çocuk sahibi olacağını kontrol etmek ve ailedeki çocuk sayısını belirlemek için kişilere veya eşlere yardım eden uygulamalar anlamına gelmektedir. Aile planlaması üzerine eğitim ve danışmanlık yapan servisler; kontraseptiflerin sağlanması, kısırlaştırma yöntemleri, sex ve aile hakkında eğitim, genetik ve evlilik danışmanlığı, habis tümörlerin ortaya çıkartılması ve evlat edinme gibi faaliyetlerde de bulunur (4).

Aile planlaması Alma Ata'da (1978) toplanan Uluslararası Temel Sağlık Hizmeti Konferansında temel sağlık hizmetlerinin ana unsurlarından biri olarak yer almıştır. Gelişmekte olan ülkelerde anne ve çocuk ölümlerinin yüksek olması, aile planlamasını temel sağlık hizmeti programlarının vazgeçilmez bir unsuru yapmaktadır (23).

Türkiye'de 1.4.1965 yıl ve 557 sayılı Yasa ile aile planlaması çalışmaları başlamış, 665 Sayılı Yasa ile Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü kurulmuştur (24).

J) İnfertilite (Kısırlık)

Bir yıl süren normal evlilik yaşamı sonunda kadın gebe kalmamışsa kısırlık sözkonusudur. Bu türe birinci derecede kısırlık (primer infertilite) denir. Süre ne olursa olsun kadın bir kez ya da fazla gebe kalmış, ya da doğum yapmış, ancak daha

sonra istedikleri halde gebelik meydana gelmiyorsa buna da ikinci derecede kısırlık (sekonder infertilite) denir.

Kısırlık neden dağılımı genel olarak şöyledir:

Yalnız kadına ait nedenler % 60

Yalnız erkeğe ait nedenler % 25

Her ikisine de ait nedenler % 15 (24)

D.S.Ö. 18. ve 21. kongrelerinde, ailelerin doğurganlık kontrolünde olduğu kadar, infertilite durumlarında da sorunlarına yönelik yardım alabilme olanağına sahip olmaları ve hizmetlerin Temel Sağlık Hizmetleri içine entegre edilmesi görüşü benimsenmiştir.

Ülkemizde de 1965-1983 yıllarında çıkarılan Nüfus Planlaması konulu yasalar infertil çiftlerin de genel anlamda aile planlaması hizmetlerinden yararlanmalarını ve gerekli yardımı almalarını öngörmektedir. Kesin veriler olmamasına karşın infertil çiftlerin oranı ülkemizde % 13-15 olarak kabul edilmektedir (25).

K) Ülkemizde Gençliğin Durumu

Ülkemizde "Gençlik Yılı" olarak belirlenen 1985 yılında 15-24 yaş grubu nüfus 10.191.000 olup, tüm nüfusun % 20.12'sini oluşturmaktaydı (26).

Yüksek öğrenimdeki öğrencilerin sayısı, 1987-1988 öğretim yılında 534.459, 1988-1989 öğretim yılında ise 582.973 idi. 1988-1989 öğretim yılında üniversitelere kayıt olan 25 ve daha küçük yaşlardaki öğrenci sayısı 149.137 olup, bunun 53.216'sını

kız öğrenciler oluşturmaktaydı (27,28).

Ülkemizde Üniversite Seçme sınavına katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik yapıları incelendiğinde, baba-anne öğrenimlerinin iyi, baba-anne meslekleri zihinsel çalışmaya dayalı, ailedeki kişi sayısı altıyı aşmayan, aylık gelirleri yüksek ve gelişmiş bir ekonomik bölgeden gelen, ÜSS öncesi eğitim evrelerinde başarılı olmuş ve ÜSS'ye hazırlanmak için kurslara katılmış adayların daha çok başarı sağladıkları saptanmıştır. 1977'de ÜSS'ye katılan adayların anne-babalarının eğitim düzeylerinin Türkiye ortalaması ile karşılaştırılması sonucunda okur-yazar olmama oranının Türkiye ortalamasından daha düşük olduğu; okur-yazar olma, ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokul mezunu olma oranının hem annelerde, hem de babalarda Türkiye ortalamasından yüksek olduğu bulunmuştur (29).

1978 Türkiye Doğurganlık Araştırması Sonuçlarına göre, Ülkemizde kadınlar için ilk evlenme yaşı, 17.9 olarak belirlenmiştir. Bu ortalama kırsal 17.3, kentsel 18.5, batı 18.7. doğu 16.3 olarak değişim göstermektedir (30).

Türk Medeni Kanununa göre ilk evlenme yaşı erkekler için 17, kadınlar için 15 olarak belirlenmiştir. Ancak ailelerin onaylarının alınmasıyla erkekler 15, kadınlar 14 yaşında evlenebilmektedir (31).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü tarafından 1983'de yapılan bir çalışmaya göre, kontraseptif yöntemler kadınlarımız tarafından yaygın olarak bilinmekle

beraber, gebelik riski altındaki kadınların % 62'si tarafından kullanılmaktadır (23).

L) Cinsellikle İlgili Toplumsal Tutumlar

Anadolu toplumunda kız ve erkek çocuklara yönelik toplumsal tutumlar, çocuğun benlik duygularının ayrışmasında ve cinsel rolünün benimsenmesinde önemli derecede etkilidir. Daha anne memesindeyken hatta doğumdan önce bile ülkemizde erkek ve kız çocuklarına karşı takınılan tutum çocukları hızla cinslerarası ayrılıkları keşfetmeye ve bu ayrılıkların anlamını kavramaya doğru itmektedir (18).

Cinsellik, ülkemizde geleneksel olarak güçlü biçimde denetlenegelmiştir (32). Cinsel konuların anne-babayla konuşulması gelenek ve göreneklerimizce yasaklanmıştır. Aile ve toplumun cinsel içerikli sorulara yanıt vermeme yada yanlış yanıt verme şeklinde tutumları vardır. Ahlak kuralları gereği cinsel baskı çocukluktan başlar, yetişkinliğe doğru adım atmakta olan gençlerde ise evlilik öncesi cinsel perhiz olarak kendini gösterir. Evlilik öncesi ilişkiyi yasaklayan tutum hemen her zaman tek eşliliğin desteklenmesiyle birlikte yürümüştür.

Din, çocuk ve gencin terbiyesinde ve eğitiminde en etkili araç olarak kullanılır. Çoğunlukla dinsel inanç ve işlemlerle ilgisi olmayan türlü baskı, kısıtlama ve sınırlamalar yapılır.

Toplumsal tutumların geleneksel kesimlerden modern kesimlere doğru geçtikçe farklılaştığını gösteren çalışmalar vardır. Köy, kasaba gibi geleneksel toplumlarda dedi-kodu, alay, lanetlenme, korkutma, suçlama, dövme ve hatta öldürme gibi

yollarla bireylerin davranışlarının kontrolünün dışardan yapıldığı, sosyal kontrol ve baskının fazla olduğu bilinmektedir.

Nüfusu fazla kentlerde bireyler üzerindeki denetim azalmıştır. Birey birden çok hatta pek çok sayıda grubun üyesidir. Bu nedenle insanlar arasındaki ilişkiler geleneksel toplumdaki kadar sağlam ve sürekli olmaz. Bu tür toplumda tanınma ve toplumsal baskı azdır (18).

Kentlerde kitle iletişim araçları, otomobiller, iş yerleri, turistik kuruluşlar v.b. cinsler arası ilişkileri kolaylaştırır, cinsel denetimi azaltır.

Eğitim, iş yaşamına giriş ve ekonomik bağımsızlık kadının rolünde büyük değişmelere neden olmuştur. Kadınlar ekonomik olarak özgürleştikçe cinsel meta olmaktan kurtulup, cinsel yönden bilgili ve bu konuda daha az represe olmuşlardır. Kadının tutum ve davranışlarında değişmelere neden olan ekonomik bağımsızlığın etkileri doğasıyla çocukları yetiştirme tutum ve davranışlarına da yansımıştır.

Son yıllarda özellikle büyük kentlerde kız erkek arkadaşlığına kötü gözle bakılmadığı, daha hoşgörüle karşılandığı bir gerçektir. Kızlı erkekli gruplar içinde birlikte eğlenme ve gezme olağan görülmektedir.

Gençlerin sevişerek, anlaşarak eş seçmeye başlamasıyla toplumumuzda da kızlarla erkekler arasında daha kolay yakınlaşma olmakta bu nedenle cinsel birleşmeler artmaktadır. Cinsel birleşmeye yine de kızların erkekler kadar gönüllü olmadıkları bir gerçektir. Sevdiği erkeği kırmamak için isteğine

karşı çıkmayan pek çok kız geldiği aile ve yetişme ortamına göre değişik ölçülerde suçluluk duygusuna kapılmaktadırlar. Kızlar üzerinde dinsel ve aile baskısının sürmesi, cinsel özgürlüğün, özgürleşmenin hızını kesen bir etkendir. Toplumumuzda evlilik dışı gebelik ve doğumlar azdır. Böyle bir durum genç kızın başına gelebilecek en utanç verici olay, en büyük felaket, tüm aile için bir yüz karasıdır (1).

Öz olarak söylenecek olursa cinsel tutumlar toplumsal öğrenimin sonucudur, değişkenlik taşır ve günümüzün genel doğrultusu serbestleşme yönündedir (33).

IV. GEREÇ-YÖNTEM

A-Araştırmanın Türü

Genç kızların, cinsel bilgi düzeyi, cinsel bilgi kaynakları ve cinsel eğitim ile ilgili beklenti ve görüşlerini belirlemek amacıyla planlanan bu çalışma; analitik tipte ve kesitsel bir araştırma niteliği taşımaktadır.

B-Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tanıtımı.

Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Kız Öğrenci Yurdu'nda yapılmıştır. Buca Eğitim Fakültesi kampüsü içinde yeralan yurt iki prefabrik binadan oluşmaktadır. 1986-1987 öğretim yılında hizmete girmiştir. 580 öğrenci kapasitesi vardır. Odalar 4'er kişiliktir. Her iki blokta da birer dinlenme salonu ve televizyon vardır. Sportif faaliyetler yurt binasına yakın kapalı spor salonunda yapılmaktadır. Öğrenciler üç öğün yemeklerini yurt yemekhanesinde yemektirler.

Yurt yönetim kadrosu ise, yurt müdür vekili ve beş yurt yönetim memurundan oluşmaktadır. Yöneticilerin hepsi bayandır. Her gece bir yönetim memuru nöbete kalmaktadır.

Öğrencilerin akşam yurda giriş saatleri haftaiçi en geç 21.30, haftasonu ise 23.00'dür. Aile ve birinci dereceden akrabaların dışında öğrencilere evci izni verilmemektedir.

Sağlık gereksinimleri için yurttaki dört yataklı bir revir ve görevli hemşire bulunmaktadır. Yurt hemşiresi öğrencilerin biyolojik, psikolojik ve sosyal sorunlarıyla ilgilenmekte, onlara danışmanlık yapmaktadır. Hastalık hallerinde ise ilk

müdaheleyi revirde yapmakta, Mediko Sosyal ve Tıp Fakültesi Hastanesi ile işbirliği içinde öğrencilerin revirde veya hastanede tedavi edilmelerini sağlamaktadır.

C-Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini,1988-1989 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversite'sine bağlı Hukuk,Güzel Sanatlar, Buca Eğitim,İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ile Eğitim Yüksek Okulu ve İzmir Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenim gören ve yurttan kalan öğrencilerin tümü oluşturmaktadır.

Araştırma tüm öğrenciler üzerinde yapılmak istendiği için örnek seçimine gidilmemiştir. Anket formu bir defada belirli bir gün ve saatte, yemekhane binasında uygulanmış ve 313 kişiye ulaşılabilmıştır. Uygulama saatinde öğrencilerin bir kısmı evci izninden dönmedikleri için, diğerleri de katılma zorunluluğu getirilemediği için uygulama yerine gelmemişlerdi. 16-24 yaş grubunda olan bu genç kızlar,biyolojik,psikolojik,zihinsel ve sosyal açıdan gelişmelerini ve olgunlaşmalarını büyük ölçüde tamamlamışlardır. Farklı sosya-demografik ve kültürel özellikler göstermelerine karşın ortak yönleri fazla olan bir topluluktur.

D-Veri Toplama

Veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere hazırlanan anket formunun ön denemesi Hemşirelik Yüksek Okulu birinci sınıf öğrencilerinden 6 kişiye uygulanmıştır. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son şekli verilmiştir (Ek.I).

Anket formunda genç kız ve ailesine ilişkin sosyo-demografik bilgiler (Ek-I.1-14 no.lu sorular), genç kızların cinsel bilgi kaynakları, geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında yerverilmesini istedikleri konular ve cinsel bilgi almak istedikleri kaynaklar (15.16.17 no.lu sorular), adet öncesi adetle ilgili bilgi alma-bilgi kaynağı (19 no.lu sorular), üreme organlarının anatomisi, üreme fizyolojisi ve aile planlamasına ilişkin bilgiler (18,19,20,21,22,23,24,25 no.lu sorular) yer almaktadır.

Toplanacak verilerde sözlü iletişim ve etkileşim olabileceği düşüncesiyle, anket formları tüm öğrencilere, aynı gün ve saatte, 20 dakikalık bir süre içinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Yemekhane salonunda gerçekleştirilen bu uygulamada, öğrenciler yapılan ön açıklamadan sonra sınavlara olan alışkanlıkları, nedeniyle sınav disiplini içinde ve kısa sürede soruları yanıtlamışlardır.

E- Verilerin Değerlendirilmesi

Anket formuna kaydedilen bilgiler araştırmacı tarafından veri kodlama kağıtlarına işlenmiştir. Açık uçlu sorular ise kendi içlerinde sınıflanarak kodlama kağıdına geçirilmiştir. Kodlama kağıdına geçirilen verilerden marjinal ve çapraz tablolar oluşturulmuştur.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri, "cinsel bilgi düzeyi ve aileden cinsel bilgi alma"ya etki edebileceği düşünülen, adolesanın yaşı, anne-baba öğrenim durumu ailenin aylık geliri anne çalışma durumu, aile yapısı, ailenin dinsel tutumu,

adolesanın kitle iletişim araçlarından yararlanma düzeyi ve karşı cinsle olan arkadaşlık düzeyi gibi bağımsız değişkenler arasındaki ilişki **KHİ-KARE** önemlilik testi ile analiz edilmiştir.

Anket formlarında her soru belirli oranda yanıtız bırakılmış olup, ikili çapraz tablolarda yanıtızlar tabloya alınmamış ve değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu nedenle her tablonun toplamı farklıdır.

Hem örnek büyüklüğünün yetersizliği hem de değerlendirme ve analizde sağlayacağı kolaylık nedeniyle soruların seçenekleri ikili çapraz tablolar oluştururken uygun şekillerde birleştirilmiş, ikişerli gruplar elde edilmiştir.

Cinsel bilgi düzeyini ölçen soruların yanıtlarını topluca değerlendirebilmek için her soruya eşit düzeyde puanlar verilmiş ve 100 üzerinden en az 60 puan alan öğrenci bilgi sorularında yeterli olarak kabul edilmiştir.

Kitle-iletişim araçlarından yararlanma düzeyini belirlemek için, kitle iletişim araçlarının insanları özellikle cinsellik konusunda etkileme gücü düşünülmüş, buna göre dergiye 40, gazeteğe 30, televizyona 20, radyoya 10 puan verilmiş, 100 puan üzerinden en az 50 puan alan kişi kitle iletişim araçlarından yeterli düzeyde yararlanıyor olarak kabul edilmiştir.

Öğrenciler, kendilerine ve ailelerine ilişkin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri belirleyen soruları belirli oranlarda yanıtız bırakmışlardır. Çünkü öğrencilerin

yurda alınmasında bu özellikler etkindir ve kendileriyle ilgili bu bilgiler yurt arşivinde mevcuttur. Öte yandan araştırmacının yurtda çalışıyor olması, öğrencileri yakından tanınması, öğrencilerin kimliklerinin ortaya çıkmasından çekinmelerine bu nedenle özellikle baba mesleğini belirtmemelerine sebep olmuştur.

F- Sınırlamalar

Bu araştırmada;

-Cinsel bilgi düzeyi saptama soruları, üreme fizyolojisi, üreme organlarının anatomisi ve aile planlaması gibi temel konulara yöneliktir.

G-Araştırmanın Süresi

Eylül 1988'de planlanmış, Ağustos 1990'da tamamlanmıştır.

V.BULGULAR

A-Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler:

TABLO 1: Adolesanların Bulunduğu Fakülte ve Yüksekokula Göre Dağılımı

OkulunAdı	Sayı	%
Buca Eğitim Fakültesi	181	57.8
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	62	19.8
Hukuk Fakültesi	12	3.8
Güzel Sanatlar Fakültesi	1	0.3
İzmir Meslek Yüksek Okulu	19	6.1
Eğitim Yüksek Okulu	15	4.8
Yanıtsız	23	7.3
Toplam	313	100.0

Adolesanların% 57.8'i Buca Eğitim Fakültesi, % 19.8'i İ.İ.B.F.'de, % 3.8'i Hukuk Fakültesi, % 0.3'ü Güzel Sanatlar Fakültesi, % 6.1'i İzmir Meslek Yüksek Okulu'nda ve % 4.8'i Eğitim Yüksek Okulu'nda öğrenim görmektedir (Tablo-1).

TABLO 2: Adolesanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Sayı	%
16-19 yaş	209	66.8
20-24 yaş	91	29.1
Yanıtsız	13	4.1
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 66.8'i 16-19 yaş grubunda, % 29.1'i 20-24 yaş grubundadır (Tablo 2). Yaş ortalaması 18.8, maximum yaş 24, minimum yaş 16'dır.

TABLO 3: Adolesanların 12 Yaşına Kadar En Uzun Süre Oturdukları Yerleşim Birimine Göre Dağılımı

Yerleşim Birimi	Sayı	%
Kırsal	84	26.8
Kentsel	217	69.3
Belirsiz	12	3.8
Toplam	313	100.0
Doğu	44	14.1
Batı	257	82.1
Belirsiz	12	3.8
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 26.8'i kırsal, % 69.3'ü kentsel kesimde, yine aynı adolesanların % 41.1'i doğu, % 82.1'i batı kesimlerde uzun süreli olarak yaşamışlardır (Tablo 3).

TABLO 4: Adolesanların Anne-Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Anne		Baba	
	Sayı	%	Sayı	%
Ortaokul ve altı	265	84.7	195	62.3
Lise ve üstü	47	15.0	114	36.4
Yanıtsız	1	0.3	4	1.3
Toplam	313	100.0	313	100.0

Adolesanların annelerinin % 84.7'si ortaokul ve altı, % 15.0'ı lise ve üstü eğitim düzeyindedir. Babaların ise % 62.3'ü

ortaokul ve altı, % 36.4'ü lise ve üstü eğitim düzeyindedir (Tablo-4).

TABLO 5: Adolesanların Anne Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Anne Çalışma Durumu	Sayı	%
Anne çalışıyor	51	16.3
Anne çalışmıyor	256	81.8
Anne yaşamıyor	6	1.9
Toplam	313	100.0

Adolesanların annelerinin % 16.3'ünün çalıştığı, % 81.8'inin çalışmadığı gözlenmiştir (Tablo-5).

TABLO 6: Adolesanların Baba Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Sayı	%
Memur	69	22.0
İşçi	26	8.3
Çiftçi	31	9.9
(*) Serbest Meslek	61	19.5
Emekli	26	8.3
Baba yaşamıyor	15	4.8
Baba çalışmıyor	29	9.3
Yanıtsız	56	17.9
Toplam	313	100.0

* Küçük esnaf,tüccar v.b.

Adolesanların babalarının mesleklerine bakıldığında, % 22.0'ının memur, % 8.3'ünün işçi, % 9.9'unun çiftçi, % 19.5'inin serbest meslek, % 8.3'ünün emekli ve % 9.3'ünün çalışmadığı

belirlenmiştir (Tablo-6).

TABLO 7: Adolesanların Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Dağılımı.

Aylık Gelir	Sayı	%
500.000 TL. ve altı	230	73.5
501.000 TL. ve üstü	75	24.0
Yanıtsız	8	2.5
Toplam	313	100.0

Adolesanların ailelerinin aylık gelirinin % 73.5'inin 500.000 TL. ve altında, % 24.0'ünün ise 501.000 TL. ve üstünde olduğu belirlenmiştir (Tablo-7).

TABLO 8: Adolesanların Aile Tiplerine Göre Dağılımı

Aile Tipi	Sayı	%
Çekirdek aile	274	87.5
Geniş aile	25	8.0
Parçalanmış aile	13	4.1
Yanıtsız	1	0.3
Toplam	313	100.0

Adolesanların ailelerinin % 87.5'i çekirdek aile % 8.0'i geniş aile ve % 4.1'i parçalanmış aile olarak belirlenmiştir (Tablo-8).

TABLO 9: Adolesanların Aile yapılarına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	Sayı	%
Geleneksel aile	110	35.1
Değişmekte olan aile	202	64.5
Yanıtsız	1	0.3
Toplam	313	100.0

Adolesanların aile yapılarını % 35.1 oranında geleneksel aile, % 64.5 oranında değişmekte olan aile olarak tanımladıkları belirlenmiştir (Tablo-9).

TABLO 10: Adolesanların Ailelerinin Dinsel Tutumlarına Göre Dağılımı

Dinsel Tutum	Sayı	%
Dinsel inançları kuvvetli gereklerini yerine getirirler	136	43.5
Dinsel inanç var, ama gereklerini yerine getirmezler; dinsel inançları yoktur.	175	55.9
Yanıtsız	2	0.6
Toplam	313	100.0

Adolesanların ailelerinin dinsel tutumu, % 43.5 oranında "dinsel inançları kuvvetli gereklerini aynen yerine getirirler", % 55.9 oranında ise "dinsel inançları var ama gereklerini yerine getirmezler ve dinsel inançları yoktur" diye belirlenmiştir (Tablo 10).

TABLO 11: Adolesanların Yararlandıkları Kitle İletişim Araçlarının Dağılımı

Kitle İletişim Araçları	Sayı	%
Dergi	108	34.5
Günlük gazete	205	65.5
Televizyon	302	96.5
Radyo	243	77.6

* Yanıt sayısı öğrenci sayısından fazladır, oranlar öğrenci sayısı üzerinden alınmıştır.

Adolesanların % 34.5'i dergiden, % 65.5'i günlük gazeteden, % 96.5'i televizyondan, % 77.6'sı radyodan yararlandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 11).

TABLO 12: Adolesanların Orta Öğretimde Aldıkları Sağlık Bilgisi/veya Biyoloji Derslerine Göre Dağılımı.

Dersler	Sayı	%
Sağlık Bilgisi	29	9.3
Biyoloji	71	22.7
Her ikisi de verildi.	204	65.2
Hiç birisi verilmedi	9	2.9
Toplam	313	100.0

Adolesanların yüzde 9.3'ü ortaöğretimde Sağlık Bilgisi, % 22.7'si Biyoloji, % 65.2'si her ikisini de, % 2.9'u hiç birisini almadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 12).

TABLO 13: Adolesanların Karşı Cinsle Arkadaşlık Düzeylerine Göre Dağılımı

Arkadaşlık Düzeyi	Sayı	%
Karşı cinsten arkadaşı yok	15	4.8
Grup arkadaşlığı	183	58.5
Duygusal arkadaşlık	114	36.4
Yanıtsız	1	0.3
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 4.8'inin karşı cinsten arkadaşının olmadığı, % 58.5'inin grup arkadaşlığı, % 36.4'ünün ise duygusal arkadaşlığının mevcut olduğu gözlenmiştir (Tablo 13).

B- Adolesanların mevcut cinsel bilgi kaynakları, cinsel bilgi almak istedikleri kaynaklar ve cinsel eğitimde yer verilmesini istedikleri konular:

TABLO 14: Adolesanların Mevcut Cinsel Bilgi Kaynaklarına Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	Sayı	%
Aile	96	30.7
Arkadaş	203	64.8
Yayınlr	224	71.6
Okul	80	25.5

*Yanıt sayısı öğrenci sayısından fazladır (soruya birden fazla yanıt verilebildiği için), oranlar öğrenci sayısı üzerinden alınmıştır.

Adolesanların % 30.7'si aileden, % 64.8'i arkadaştan, % 71.6'sı yayınlardan, % 25.5'i ise okuldan bilgi aldıklarını

belirtmişlerdir (Tablo 14).

TABLO 15: Adolesanların Cinsel Bilgi Almak İstedikleri Kaynaklara Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	Sayı	%
Aile	24	7.7
Okul	13	4.1
Aile ve okulda cinsel eğitim	170	54.3
Yayınlar	36	11.5
Arkadaş	6	1.9
Diğer(aile,arkadaş,okul,yayın vb.)	63	20.1
Yanıtsız	1	0.3
Toplam	313	100.0

Adolesanların cinsel konularda gereksinim duydukları bilgileri, % 7.7 oranında aileden, % 4.1 okuldan, % 54.3 aile ve okulda cinsel eğitim şeklinde, % 11.5 yayınlardan, % 1.9 arkadaştan ve % 20.1 oranında ise aile, arkadaş, okul, yayın v.b. gibi geniş kapsamlı bir kaynaklar grubundan almak istedikleri belirlenmiştir (Tablo 15).

TABLO 16: Adolesanların Cinsel Eğitim Programında Yerverilmesini İstedikleri Konuların Öncelik Sırasına Göre Dağılımı.

Konular	Sayı	%
Cinsel gelişme	119	38.0
Üreme organlarının anatomisi	11	3.5
Üreme fizyolojisi	5	1.6
Sevgi-Aşk	36	11.5
Cinsel sağlık ve hastalıklar	73	23.3
Cinsel sorunlar	40	12.8
Gebeliği önleme yöntemleri	7	2.2
Cinsel birleşme ve doyum	17	5.4
Yanıtsız	5	1.6
Toplam	313	100.0

Geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında adolesanların % 38.0'ı "cinsel gelişme", % 23.3'ü "cinsel sağlık ve hastalıklar" ve % 12.8'i "cinsel sorunlar" konularına yer verilmesini istemişlerdir (Tablo 16).

TABLO 17: Adolesanların Adet Öncesi Adetle İlgili Bilgi Almalarına Ve Aldıkları Kaynaklara Göre Dağılımı

Bilgi alma/kaynak	Sayı	%
Aile	169	54.0
Arkadaş,yayın,okul v.s.	26	8.3
Bilgi almayan	102	32.6
Yanıt vermeyen	16	5.1
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 54.0'ı adet öncesi aileden, % 8.3 arkadaş, yayın,okul v.s.'den bilgi aldı, % 32.6'sının ise adet öncesi bilgi almadığı belirlenmiştir (Tablo 17).

C.Adolesanların Cinsel Bilgi Düzeyleri:

TABLO 18: Adolesanların Bildikleri Kadın Üreme Organlarına Göre Dağılımı

Kadın Üreme Organları	Sayı	%
Klitoris	82	26.2
Büyük dudaklar	245	78.3
Küçük dudaklar	234	74.8
Vajina (hazne)	237	75.7
Uterus (rahim)	268	85.6
Fallop tüpleri	75	24.0
Overler (yumurtalık)	269	85.9
Yanıt vermeyenler	6	1.9

* Soruya birden fazla yanıt verildiği için yanıt sayısı öğrenci sayısından fazladır. Oranlar öğrenci sayısı üzerinden

alınmıştır.

Adolesanların % 26.2'si klitorisinin, % 78.3'ünün büyük dudakları, % 74.8'sinin küçük dudakları, % 75.7'sinin vajinayı, % 85.6'sının uterusu, % 24.0'ının fallop tüplerini ve % 85.9'unun overleri bildikleri belirlenmiştir (Tablo 18).

TABLO 19: Adolesanların Bildikleri Gebeliği Önleme Yöntemlerine Göre Dağılımı.

Yöntemler	Sayı	%
Hormon hapları	276	88.2
Hormon enjeksiyonları	3	0.9
Rahim içi araç	238	76.0
Kondom (prezervatif,kaput)	168	53.7
Diyafram	3	0.9
Cerrahi sterilizasyon	36	11.5
Takvim yöntemi	61	19.5
Geri çekme	38	12.1
Vajinal yıkama	1	0.3
Sperm öldürücü ovul yada krem	2	0.6
Kürtaj	4	1.3

* Bu soru açık sorulduğu ve birden fazla yanıt alındığı için toplam yanıt sayısı öğrenci sayısından fazladır. Oranlar öğrenci sayısı üzerinden alınmıştır.

Adolesanların % 88.2'sinin hormon haplarını, % 76.0'ının rahim içi aracı, % 53.7'sinin kondomu ve % 19.5'inin takvim yöntemini gebeliği önleme yöntemi olarak bildikleri belirlenmiştir (Tablo 19).

TABLO 20: Adolesanların Bildikleri Etkin Gebeliği Önleme Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Sayı	%
Bir etkili yöntem bilen	41	13.1
İki etkili yöntem bilen	101	32.3
Üç etkili yöntem bilen	152	48.6
Etkili yöntem bilmeyen	1	0.3
Yanıt vermeyen	18	5.7
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 13.1'inin bir etkili yöntem, % 32.3'ünün iki etkili yöntem, % 48.6'sının üç etkili yöntem bildikleri belirlenmiştir (Tablo 20).

TABLO 21: Adolesanların Üreme Fizyolojisine İlişkin Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	DOĞRU		Yanlış+yanıtsız		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adetin tanımı	58	18.5	255	81.5	313	100.0
Dişi yumurta hü. dölleme zamanı	195	62.3	118	37.7	313	100.0
Bebeğin cinsiyetini belirlemede etkin taraf	156	49.8	157	50.2	313	100.0
Sağlıklı doğum yaşı	293	93.6	20	6.4	313	100.0
Kısırlık nedeni hangi cinse aittir	310	99.0	3	1.0	313	100.0

Adolesanlar "adetin tanımıyla" ilgili soruya % 18.5, "dişi yumurta hücrelerinin dölleme zamanıyla" ilgili soruya % 62.3, "bebeğin cinsiyetini belirlemede eşlerden etkin taraf hangisidir" sorusuna % 49.8, "sağlıklı doğum yaşı"na ilişkin

soruya % 93.6 "kısırlık nedenleri hangi cinse bağlıdır" sorusuna ise % 99.0 oranında doğru yanıt vermişlerdir (Tablo 21).

TABLO 22:Adolesanların Bilgi Sorularındaki Yeterliliklerine Göre Dağılımı

Yeterlilik	Sayı	%
Yeterli	229	73.2
Yetersiz	84	26.8
Toplam	313	100.0

Adolesanların % 73.2'sinin bilgi sorularında yeterli, % 26.8'inin ise yetersiz olduğu gözlenmiştir (Tablo 22).

D-Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler ile "adolesanların bilgi sorularındaki yeterlilikleri" arasındaki ilişkilerin incelenmesi

TABLO 23:Adolesanların yaşı ile cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasındaki ilişki

Yaş grubu	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
19 ve altı	152	73.1	56	26.9	208	100.0
20 ve üstü	75	81.5	17	18.5	92	100.0
Toplam	227	75.6	73	24.3	300	100.0

S.D:1, α : 0.05, χ^2 :2.471, $p>0.05$

*Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Adolesan 19 ve altındaki yaş grubunda cinsel bilgi sorularındaki yeterlilik oranı % 73.1 iken, 20 ve üstündeki yaş grubunda bu oran % 81.5'tir. Ancak adolesanların yaşı ile cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenememiştir ($p>0.05$), Tablo 23).

TABLO 24: Adolesanların 12 Yaşına Kadar En Uzun Süre Kaldıkları Yerleşim Birimleri İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Yerleşim Birimi	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Kırsal	61	72.6	23	27.3	84	100.0
Kentsel	164	75.5	53	24.4	217	100.0
Toplam	225	74.5	76	25.2	301	100.0

Doğu	34	77.2	10	22.7	44	100.0
Batı	193	75.0	64	24.9	257	100.0
Toplam	227	75.4	74	24.6	301	100.0

*Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Kırsal kesimde yaşamış adolesanlarda yeterlilik oranı % 72.6 iken, kentsel kesimde bu oran % 75.5 olarak belirlenmiştir. Yerleşim birimi doğu-batı diye ayrıldığında ise doğuda yaşamış adolesanlarda yeterlilik oranı % 77.2, batıda yaşamış olanlarda ise % 75.0 olarak belirlenmiştir (Tablo 24).

TABLO 25: Anne Öğrenim Durumu İle Adölesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Anne öğrenim durumu	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Ortaokul ve altı	199	75.1	66	24.9	265	100.0
Lise ve üstü	34	72.3	13	27.7	47	100.0
Toplam	233	74.7	79	25.3	312	100.0

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Adölesanların anne öğrenim durumu ile cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, anne öğrenim durumu ortaokul ve altında olan grupta yeterlilik oranı % 75.0, lise ve üstü grupta ise % 72.3'tür (Tablo 25).

TABLO 26: Baba Öğrenim Durumu İle Adölesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Baba öğrenim durumu	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Ortaokul ve altı	148	75.9	47	24.1	195	100.0
Lise ve üstü	82	71.9	32	28.1	114	100.0
Toplam	230	74.4	79	25.6	309	100.0

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Baba öğrenim durumu ortaokul ve altında olan adölesan grupta yeterlilik oranı % 75.9, lise ve üstü grupta ise % 71.9'dur (Tablo 26)

TABLO 27: Anne Çalışma Durumu İle Adölesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Çalışma durumu	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Anne çalışmıyor	184	71.9	72	28.1	256	100.0
Anne çalışıyor	43	84.3	8	15.7	51	100.0
Toplam	227	74.0	80	26.0	317	100.0

S.D:1, α :0.05, χ^2 :3.413, $p>0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Anne çalışmayan adölesanların % 71.9'unun annesi çalışan adölesanların ise % 84.3'ünün cinsel bilgi sorularında yeterlilik gösterdikleri gözlenmiştir. Ancak istatistiksel olarak anne çalışma durumu ile adölesanların bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenememiştir ($p>0.05$),(Tablo 27).

TABLO 28: Baba Mesleği İle Adölesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Meslek	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Memur	50	72.5	19	27.5	69	100.0
İşçi	19	73.1	7	26.9	26	100.0
Çiftçi	27	87.1	4	12.9	31	100.0
Serbest Mes ^x	49	80.2	12	19.7	61	100.0
Emekli	21	80.8	5	19.2	26	100.0
Gereksiz ^x	68	68.0	32	32.0	100	100.0
Toplam	234	74.8	79	25.2	313	100.0

x : küçük esnaf, tüccar v.b.

x': baba yaşamıyor, çalışmıyor ve yanıtsızlar,(yüksek bir oran olduğu için tabloya alınmıştır).

Babası memur olan adolesanlar % 72.5, işçi olan % 73.1, çiftçi olan % 87.1, serbest meslek sahibi olan % 80.8 oranında "Cinsel Bilgi" sorularında yeterlilik göstermişlerdir (Tablo 28).

TABLO 29: Ailenin Aylık Geliri ile Adolesanların Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Aylık gelir	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
500.000 TL ve altı	166	72.2	64	27.8	230	100.0
501.000 TL ve üstü	61	81.3	14	18.7	75	100.0
Toplam	227	74.4	78	25.6	305	100.0

S.D:1, α : 0.05, χ^2 : 2.490, $p > 0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Ailesinin aylık geliri 500.000 TL ve altında olan adolesanların % 72.2'sinin, 501.000 TL ve üstünde olan adolesanların ise % 81.3'ünün bilgi sorularında yeterli oldukları gözlenmiştir.

Ancak aile aylık geliri ile adolesanların bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenememiştir ($p > 0.05$), (Tablo 29).

TABLO 30: Aile Yapısı ile Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Aile yapısı	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Geleneksel aile	80	70.1	34	29.8	114	100.0
Değişmekte olan aile	145	73.2	53	26.7	198	100.0
Toplam	225		87		312	

S.D:1, α : 0.05, χ^2 : 0.31, $p > 0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Adolesanların aile yapısı ile cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasındaki ilişki incelendiğinde, geleneksel aile yapısı gösteren grupta yeterlilik oranı % 70.1, değişmekte olan aile yapısından gelen grupta ise % 73.2'dir. Ancak aile yapısı ile adolesanların cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenememiştir ($p>0.05$), Tablo 30).

TABLO 31: Ailenin Dinsel Tutumu İle Adolesanların Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki.

Dinsel tutum	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Dinsel inançları kuvvetli,gereklerini yerine getirirler	96	70.6	40	29.4	136	100.0
Dinsel inançları var ama gereklerini yerine getirmezler+ inançları yoktur	133	76.0	42	24.0	175	100.0
Toplam	229	73.6	82	26.4	311	100.0

S.D:1, α :0.05, χ^2 :1.153, $p>0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Ailenin dinsel tutumu ile adolesanların cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; dinsel inançları kuvvetli, gereklerini aynen yerine getiren ailelerden gelen adolesan grubunda yeterlilik oranı % 70.6, dinsel inançları olup, gereklerini yerine getirmeyen ve bir yaratıcı güce inanan ailelerden gelen grupta ise % 76.0 olarak

belirlenmiştir. Ancak istatistiksel olarak ailenin dinsel tutumu ile adolesanların cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenememiştir ($p>0.05$),(Tablo 31).

TABLO 32: Adolesanların Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Düzeyleri ile Cinsel Bilgi sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Kitle İletişim Araçlarından yararlanma düzeyi	Yeterli	%	Bilgi Sorularında			
			Yetersiz	%	Toplam	%
Yetersiz	79	65.8	41	34.2	120	100.0
Yeterli	149	77.2	44	22.8	193	100.0
Toplam	228	72.8	85	27.2	313	100.0

S.D:1, α :0.05, χ^2 :4.833, $p<0.05$

Kitle iletişim araçlarından yetersiz düzeyde yararlanan adolesanların % 65.8'inin yeterli düzeyde yararlananların ise % 77.2'sinin bilgi sorularında yeterli oldukları gözlenmiştir.

Kitle iletişim araçlarından yeterince yararlanan adolesanların, yeterince yararlanmayanlara oranla istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde yani daha fazla oranda bilgi sorularında yeterlilik gösterdikleri belirlenmiştir ($p<0.05$),(Tablo 32).

TABLO 33: Adölesanların Orta Öğretimde Aldıkları Dersler İle Cinsel Bilgi Sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Alınan dersler	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Biyoloji	21	72.4	8	27.5	29	100.0
Sağlık Bilgisi	51	71.8	20	28.1	71	100.0
Her ikisinde	152	74.5	52	25.4	204	100.0
Hiç birisi	7	77.7	2	22.2	9	100.0
Toplam	231	73.8	82	26.2	313	100.0

Orta öğretimde Biyoloji alanlarda yeterlilik oranı % 72.4, Sağlık Bilgisi alanlarda % 71.8, her ikisini de alanlarda % 74.5, hiç birisini almayanlarda % 77.7 olarak belirlenmiştir (Tablo 33).

TABLO 34: Adölesanların Karşı Cinsle Arkadaşlık Düzeyi ile Bilgi sorularındaki Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Arkadaşlık düzeyi	Yeterli	%	Yetersiz	%	Toplam	%
Duygusal arkadaşı yok	145	73.2	53	26.8	198	100.0
Duygusal arkadaşı var	88	77.2	26	22.8	114	100.0
Toplam	233	74.7	79	25.3	312	100.0

S.D:1, α : 0.05, χ^2 : 0.597, $p > 0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Duygusal arkadaşı olmayan adölesanların % 73.2'sinin, duygusal arkadaşı olan adölesanların ise % 77.2'sinin bilgi sorularında yeterli oldukları gözlenmiştir. Ancak arkadaşlık düzeyi ile bilgi sorularındaki yeterlilik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p > 0.05$), (Tablo 34).

E-Adolesan ve Ailesine İlişkin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özellikler İle "Adolesanların Ailelerinden Cinsel Bilgi Almaları" Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi:

TABLO 35: Adolesanların Yaşları İle Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Yaş grubu	Bil. Alan	%	Bil. Alm.	%	Toplam	%
Bilgi alma oranının ↓ olması beklenen grup (20-24 yaş)	22	24.4	68	75.5	90	100.0
Bilgi alma oranının ↑ olması beklenen grup (16-19 yaş)	71	34.4	137	65.9	208	100.0
Toplam	93	31.2	205	68.8	298	100.0

S.D:1, α : 0.05- x2: 2.749, p>0.05

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Bilgi alma oranının ↓ olması beklenen grubun, ailesinden % 24.4 oranında, bilgi alma oranının ↑ olması beklenen grubun ise % 34.4 oranında cinsel bilgi aldığı belirlenmiştir. Ancak yaşa göre belirlenen bu gruplar ile aileden cinsel bilgi alma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (p>0.05),(Tablo 35).

TABLO 36: Adolesanların 12 yaşına Kadar En Uzun Süre Oturdıkları Yerleşim Birimi İle Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasında İlişki

Yerleşim Birimi	A.bil.al.	%	Bil.Alm	%	Toplam	%
Kırsal	25	30.5	57	69.5	82	100.0
Kentsel	64	29.9	150	70.1	214	100.0
Toplam	89	30.1	207	69.9	296	100.0
Doğu	12	27.3	32	72.7	44	100.0
Batı	79	31.0	176	69.0	255	100.0
Toplam	91	30.4	208	69.6	299	100.0

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

12 yaşına kadar en uzun süre kırsal kesimde yaşamış adolesanlarda aileden cinsel bilgi alma oranı % 30.5, kentsel kesimde yaşamış adolesanlarda ise % 29.9 olarak belirlenmiştir. Yerleşim birimi doğu-batı diye ayrıldığında ise doğuda yaşamış adolesanlarda aileden cinsel bilgi alma oranı % 27.3, batı da yaşamış adolesanlarda % 31.0 olarak belirlenmiştir (Tablo 36).

TABLO 37: Anne Öğrenim Durumu İle Adölesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Öğrenim durumu	A.bil.al.	%	Bil.alm.	%	Toplam	%
Ortaokul ve altı	72	27.3	192	72.7	264	100.0
Lise ve üstü	24	52.2	22	47.8	46	100.0
Toplam	96	31.0	214	69.0	310	100.0

S.D:1, α : 0.01, χ^2 : 11.359, $p < 0.01$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Anne öğrenim durumu ortaokul ve altında olan adölesanların aileden % 27.3 oranında cinsel bilgi aldığı, anne öğrenim durumu lise ve üstünde olan adölesanların ise % 52.2 oranında cinsel bilgi aldıkları belirlenmiştir. Anne öğrenim durumu ile aileden cinsel bilgi alma arasında istatistiksel olarak çok anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Anneleri lise ve üstü öğrenim görmüş olan adölesanlar, anneleri ortaokul ve altında öğrenim görmüş adölesanlara oranla istatistiksel olarak çok anlamlı bir biçimde daha fazla oranda, aileden cinsel bilgi almışlardır ($p < 0.01$), (Tablo 37).

TABLO 38 : Anne Çalışma Durumu İle Adölesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki.

Anne çalışma durumu	Bil.Al.	%	Bil.alm.	%	Toplam	%
Anne çalışmıyor	75	29.3	181	70.7	256	100
Anne çalışıyor	20	39.2	31	60.8	51	100
Toplam	95	30.9	212	69.1	307	100

S.D:1, α : 0.05, χ^2 : 1.956, $p > 0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Anne çalışma durumu ile adolesanların aileden cinsel bilgi almaları arasındaki ilişki incelendiğinde; annesi çalışan adolesanların % 39.2'sinin, annesi çalışmayan adolesanların ise % 29.3'ünün aileden cinsel bilgi aldıkları gözlenmiştir. Ancak anne çalışma durumu ile adolesanların aileden cinsel bilgi almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p>0.05$),(Tablo 38).

TABLO 39: Baba Öğrenim Durumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Öğrenim durumu	A.bil.al.	%	Bil.alm.	%	Toplam	%
Ortaokul ve altı	49	25.3	145	74.7	194	100.0
Lise ve üstü	47	41.6	66	58.4	113	100.0
Toplam	96	31.3	211	68.7	307	100.0

S.D:1, $\chi^2:8.863$, $p<0.01$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Baba öğrenim durumu ortaokul ve altında olan adolesanların % 25.3'ünün, baba öğrenim durumu lise ve üstünde olan adolesanların ise % 41.6'sının aileden cinsel bilgi aldıkları belirlenmiştir.

Baba öğrenim durumu ile aileden cinsel bilgi alma arasında istatistiksel olarak çok anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Babaları lise ve üstü öğrenim görmüş olan öğrenciler, babaları ortaokul ve altı öğrenim görmüş öğrencilere oranla istatistiksel olarak çok anlamlı bir biçimde

yani daha fazla oranda, aileden cinsel bilgi almışlardır ($p<0.01$),(Tablo 39).

TABLO 40: Baba Mesleğe ile Adölesanların Aileden Cinsel bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Meslek	A.Bil.Al.	%	Bil.Alm.	%	Toplam	%
Memur	23	33.3	46	66.6	69	100.0
İşçi	8	30.8	18	69.2	26	100.0
Çiftçi	8	25.8	23	74.2	31	100.0
Serbest Meslek x	19	31.1	42	68.8	61	100.0
Emekli	8	30.8	18	69.2	26	100.0
Gereksiz x'	30	30.0	70	70.0	100	100.0
Toplam	96	30.7	217	69.3	313	100.0

x : Küçük esnaf, tüccar v.b.

x':Baba yaşamıyor,çalışmıyor ve yanıtızlar (oran yüksek olduğu için tabloya alınmıştır).

Babası memur olan adölesanların % 33.3'ü, işçi olanların % 30.8'i, çiftçi olanların % 25.8'i , serbest meslek sahibi olanların % 31.1'i ve emekli olanların % 30.8'i ailesinden cinsel bilgi almışlardır (Tablo 40).

TABLO 41:Ailenin Aylık Geliri İle Adölesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Aylık gelir	A.Bil.Al.	%	Bil.Alm.	%	Toplam	%
500.000 TL ve altı	62	27,0	168	73,0	230	100,0
501.00 0 TL ve üstü	32	42,7	43	57,3	75	100,0
Toplam	94	30,8	211	69,2	305	100,0

S.D:1, α : 0.05, χ^2 : 6.545, $p<0.01$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Aile aylık geliri 500.000 TL ve altı olan adolesanların % 27.0'ının, aile aylık geliri 501.000 TL ve üstü olan adolesanların ise % 42.6'sının aileden cinsel bilgi aldıkları gözlenmiştir. Bu ilişki istatistiksel olarak da çok anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$), (Tablo 41).

TABLO 42: Aile Yapısı İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki.

Aile yapısı	A.Bil.Al.	%	Bil.Alm.	%	Toplam	%
Geleneksel aile	24	21.8	86	78.2	110	100.0
Değişmekte olan aile	72	35.6	130	64.4	202	100.0
Toplam	96	30.8	216	69.2	312	100.0

S.D:1, α :0.05, χ^2 : 6.388, $p < 0.01$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Aile yapısını geleneksel aile olarak belirten adolesanların % 21.8'inin, değişmekte olan aile olarak belirten adolesanların % 35.6'sının aileden cinsel bilgi aldıkları belirlenmiştir.

Aile yapısı ile aileden cinsel bilgi alma arasında istatistiksel olarak çok anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Değişmekte olan aile yapısından gelen adolesanlar, geleneksel aile yapısından gelen adolesanlara oranla istatistiksel olarak çok anlamlı bir biçimde yani daha fazla olarak, aileden cinsel bilgi almışlardır ($p < 0.01$), (Tablo 42).

TABLO 43: Ailenin Dinsel Tutumu İle Adolesanların Aileden Cinsel Bilgi Almaları Arasındaki İlişki

Dinsel tutum	Bil.Al.	%	Bil.Alm.	%	Toplam	%
Dinsel inançları kuvvetli,gereklerini yerine getirirler	40	29.4	96	70.6	136	100.0
Dinsel inançları var ama gereklerini yerine getirmezler+bir yaratıcı güce inanırlar	55	31.8	118	68.2	173	100.0
Toplam	95	30.7	214	69.3	309	100.0

S.D: 1, α : 0.05, χ^2 : 0.200, $p>0.05$

* Yanıtsızlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Dinsel inançları kuvvetli, gereklerini aynen yerine getiren ailelerden gelen adolesanların % 29.4'ünün, dinsel inançları olup gereklerini yerine getirmeyen veya bir yaratıcı güce inanan ailelerden gelen adolesanların ise % 31.8'inin ailelerden cinsel bilgi aldıkları gözlenmiştir. Ancak ailenin dinsel tutumu ile adolesanların aileden cinsel bilgi almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p>0.05$),(Tablo 43).

VI. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yarısından fazlasını Buca Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. 16-24 yaş grubunda olan bu adolesanların çoğu daha uzun süreli olarak yurdun batı kesimlerinde yaşamışlar ve kent kökenli ailelerden gelmişlerdir. Anne-baba öğrenim durumu incelendiğinde; lise ve üstü öğrenim düzeyinde olan babaların oranı (% 36.4) küçümsenmeyecek kadar yüksek ve annelerle kıyaslayınca onların iki katından daha fazladır. Sonuç gelişmiş ya da gelişmekte olan her ülkede kadın eğitiminin erkeklere oranla daha düşük düzeyde kaldığı doğrultusundadır (34).

Çalışan anne oranının oldukça düşük olduğu (% 16.3); değişik mesleklere sahip olan babaların ise genelde memurlukta yoğunlaştığı gözlenmiştir. Dolayısıyla çoğunluğu ekonomik açıdan orta halli aileler oluşturmaktadır.

Bu araştırmada belirlenen adolesan ve ailesine ilişkin sosyo-ekonomik ve demografik özellikler, aynı yıl 8040 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir başka araştırma bulgularıyla da benzerlik göstermektedir (35).

Adolesanlarda "geniş aile tipi"nin ve "geleneksel aile yapısı"nın azınlıkta olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlar hızlı bir toplumsal gelişmenin olduğunu düşündürmektedir. "Çekirdek aile yapısı" oranının (% 87.5) yüksek olması nedeniyle kuşak çatışmalarının belirli oranda azalacağını düşünmek olasıdır. Çünkü geniş ailelerde yaşayan yaşlı büyüklerin adolesanın yaşantısını kasıtlı ya da kasıtsız bozguna uğrattığı bilinir

(36).Adolesanların hemen hemen yarısı (% 425) ailelerinin dinsel tutumunu "dinsel inançları kuvvetlidir, dinin gereklerini aynen yerine getirirler" diye belirtmişlerdir. Bu sonuç son yıllardaki dinsel faaliyetlerin artmasıyla açıklanabilir. Adolesanların kitle iletişim araçlarından yararlanma durumları incelendiğinde; oranların çok yüksek olduğu gözlenmiştir (Tablo 11). Bu sonuçlar, adolesanların genel kültürleri açısından son derece önemli ve olumludur. Adolesanların büyük çoğunluğu (% 74.5) ortaöğrenimde "Sağlık Bilgisi" dersi almışlardır. Almayanların Meslek Liselerinde okudukları sanılmaktadır. Karşı cinsle arkadaşlık düzeylerine bakıldığında ise çoğunluğun grup arkadaşlığı yaptığı belirlenmiştir. Duygusal arkadaşlık oranı düşüktür, sözlü ve nişanlılar da bu orana dahildir (% 36.4),(Tablo 13).

Adolesanların mevcut cinsel bilgi kaynakları arasında ilk sırayı basılı yayınlar almakta, bunu arkadaş, aile ve okul izlemektedir (Tablo 14). Ülkemizde yapılan diğer araştırma sonuçları da benzer özellikler taşımaktadır (2,18). Nijerya adolesanları üzerinde yapılan bir araştırmada, üreme fizyolojisine ilişkin bilgi kaynakları araştırılmış ve ilk sırada okulun yer aldığı belirlenmiştir. Diğer bilgi kaynakları ise ülkemizde araştırma sonuçlarıyla aynı doğrultudadır (41). Ülkemizde cinsel bilgi kaynağı olarak okulun sonlarda olması, okullarda cinsel eğitim verilemediği için beklenen bir sonuçtur. Oysa okul bilgi kaynakları arasında en güvenilir olandır (6).

Adolesanların yarısından fazlası "cinsel konularda gereksinim duyduğunuz bilgileri hangi kaynaktan almak

isterdiniz"? sorusunda bilinçli bir tercih yapıp "aile ve okulda cinsel eğitim" şeklinde almak istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 15).

Adolesanların, geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında yerverilmesini istedikleri konular arasında önem sırasına göre "cinsel gelişme, "cinsel sağlık ve hastalıklar", "cinsel sorunlar" başta gelmektedir. Bu sonuçlar, adolesanların bu konularda bilgi açığının ve sorunlarının olduğunu, bilgi kaynaklarından bu bilgilerin yeterince alınmadığını düşündürmektedir. "Cinsel gelişme" konusunun öncelikle tercih edilmesi son derece olumlu bir yaklaşımdır. Cinsel gelişme hakkında bilgisi olan kişinin daha az sorununun olacağını, sorunlarının daha kolay üstesinden geleceğini düşünmek olasıdır.

Adolesanların cinsel bilgi düzeyleri genel olarak incelendiğinde (üreme organlarının anatomisi, üreme fizyolojisi, aile planlaması); büyük çoğunluğun (% 73.2) bilgi sorularında yeterlilik gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 22). Oysa geçmiş yıllarda özellikle liseli kızlar üzerinde yapılan çalışmalarda cinsel konuların yeterince bilinmediği saptanmıştır (18-37). Bu sonuçlar doğrultusunda toplumsal kalkınma ve yüksek öğrenimin genç kızların cinsellik konusunda tutum, davranış ve dolayısıyla bilgilerini olumlu yönde etkilemiş olduğu düşünülebilir.

Ülkemizde gerek evli kadınlar gerekse evli olmayan genç kızlar arasında etkin kontraseptif yöntem bilme oranının yüksek olduğu düşünülmektedir, araştırma sonuçları da bu

doğrultudadır (38-39).

Uluslararası Aile Planlaması Örgütü'nün incelemelerine göre ise; seksüel aktivite oranının yüksek olduğu 15-19 yaş grupları arasındaki gençlerin yarısından fazlasının kontrasepsiyon hakkında hiç bir şey bilmedikleri belirlenmiştir (10).

Cinsel bilgi düzeyi bağımlı değişkeni ile adolesan yaş grubu arasındaki ilişki incelendiğinde büyük yaş grubunun lehine bir sonuç gözlenmiş ama bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır (Tablo 23). Yurtta barınan bu adolesanlar arasındaki yoğun iletişim ve bilgi alışverişinin yaşın önemini ortadan kaldırdığı düşünülebilir.

Yerleşim biriminin (kırsal-kentsel,doğu-batı) cinsel bilgi düzeyini etkilemediği gözlenmiştir. Oysa kentleşme ve batılılaşmanın cinsel tutum ve davranışları serbestleşme yönünde etkilediği yapılan bir başka çalışmada belirlenmiştir (33). Öte yandan yurdumuzun doğu ve kırsal bölgelerinde cinsellik daha doğal yaşanmaktadır. Çocuklar kalabalık aile ortamlarında büyümekte, anne baba ile aynı odayı paylaşmakta, özellikle üremeyi gerek hayvanlarda, gerekse insanlarda yakından izleme fırsatı bulmaktadır. Adet görmeye başlayan kız yetişkin olarak kabul edilmekte ve evlilikler erken yaşlarda olmaktadır. Böyle ortamda yetişen adolesanların cinsel yaşama pek yabancı olmadığı, mevcut cinsel bilgi kaynaklarından ilgileri ölçüsünde yararlanmalarının mümkün olduğu düşünülebilir. Kitle iletişim araçlarının yerleşim birimleri arasındaki bilgi düzeyi farklılığını azaltan bir diğer etken

olduğu sanılmaktadır.

Anne-baba öğrenim durumunun adolesan cinsel bilgi düzeyini etkilemediği gözlenmiştir. Ancak anne-baba öğrenim durumunun adolesanların cinsel bilgi düzeyi ve tutumlarını etkilidiğini gösteren çalışmalar vardır (37). Özellikle cinsel konularda gençlere zamanında ve doğru bilgi aktarmak için, bu konuda belirli bir düşünsel olgunluğa erişmiş olmak gereklidir. Bu düşünsel olgunluk ise bir eğitim-öğretim sürecinin sonucu olarak ortaya çıkacaktır.

Anne çalışma durumu, ailenin ekonomik durumu, aile yapısı ve ailenin dinsel tutumu gibi değişkenler ile adolesan cinsel bilgi düzeyi arasındaki ilişkiler incelendiğinde sosyo-ekonomik yapıları daha iyi olan grubun diğer gruba oranla bilgi sorularında daha başarılı olduğu gözlenmiş, ancak bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır. Araştırma kapsamındaki adolesanların üniversite öğrencisi olmaları yurtta kalmaları ve cinsel bilgilerini genelde basılı yayın ve arkadaştan alıyor olmalarının sonucu bu şekilde etkilediği düşünölmektedir.

Adolesanların ortaöğretimde aldıkları "Sağlık Bilgisi" dersinin cinsel bilgi düzeyini etkilemediği gözlenmiştir. Cinsel eğitim amacıyla uygulamaya konulan ve temel konuları kapsayan bu dersin bazı engeller nedeniyle amacına ulaşamadığı düşünölmektedir. Öte yandan bu alanda tek bilgi kaynağının "Sağlık Bilgisi" dersi olamayacağının da gözönüne alınması gerekir.

Karşı cinsle arkadaşlık düzeyinin de adolesan cinsel bilgi düzeyini etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 34).

Kitle iletişim araçlarından yararlanma düzeylerinin, adolesan cinsel bilgi düzeyini etkilediği belirlenmiştir (Tablo 32). Kitle iletişim araçları sistematik bir cinsel bilgi aktarımında bulunmasa bile gençleri uyarmakta, cinselliğe olan ilgilerini artırmaktadır. Öte yandan son yıllarda cinsel içerikli yayınlarda da bir artış söz konusudur.

Araştırma kapsamındaki adolesanların sadece % 30.7'sinin ailesinden cinsel bilgi aldığı gözlenmiş ve aileden cinsel bilgi almayı etkileyen bir çok etmenin var olduğu görülmüştür.

Cinsel tutumların değişmekte olduğu dolayısıyla her geçen yıl ailelerin cinsel bilgi verme oranının artacağı düşünülmekte adolesan yaşının aileden cinsel bilgi almaya etkisi araştırılmış, ancak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Tablo 35). Bu sonuç cinsel tutumların çok zor ve geç değiştiği şeklinde açıklanabilir.

Anne-baba öğrenim durumu ile aileden cinsel bilgi alma arasında çok anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 37-39). Özellikle anne öğrenim durumunun baba öğrenim durumuyla kıyaslandığında daha da etkili olduğu gözlenmiştir. Toplumumuz da çocuk ve gencin bakım ve eğitiminde birinci derecede anneler sorumludur. Dolayısıyla anne öğrenim düzeyinin yükselmesi bakım ve eğitimin kalitesini artıracaktır. Doğru ve yeterli bilgi aktarımı olmasa bile tutum değişikliği

önemli bir aşamadır.

Annesi çalışan adolesanların aileden cinsel bilgi alma oranı, annesi çalışmayan adolesanlara göre yüksek olarak gözlenmiş ancak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Tablo 38). Çalışan anne oranının düşük olmasının, sonucu bu yönde etkilediği düşünülebilir.

Ailenin ekonomik durumunun adolesanların aileden cinsel bilgi almaları üzerindeki etkisi çok anlamlı bulunmuştur (Tablo 41). Ekonomik düzey insanların yaşam biçimini belirler, dolayısıyla bilgi, tutum ve davranışlarını etkiler.

Aile yapısının da adolesanların aileden cinsel bilgi almaları üzerindeki etkisi çok anlamlı bulunmuştur (Tablo 42). Değişmekte olan aile yapısına sahip adolesanların, geleneksel aile yapısına sahip adolesanlara göre çok daha fazlasının aileden cinsel bilgi aldıkları gözlenmiştir (Tablo 42).

Ailenin dinsel tutumu ile adolesanların aileden cinsel bilgi almaları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Tablo 43). Bu sonuç dinsel tutumun bu konuda etkisinin olmadığı anlamına gelmez. Bir çok araştırma sonuçları dinin cinsel serbestliği azalttığı doğrultusundadır (31).

Bu bulgular ışığında, aileden cinsel bilgi alan adolesanların genelde sosyo-ekonomik durumları iyi olan ailelerden geldikleri düşünülebilir. Ancak adolesanların cinsel bilgi sorularındaki yeterlilikleri ile sosyo-ekonomik faktörler arasında anlamlı ilişkiler bulunamaması, verilen bilginin niteliğinden öte, bilgi verme tutum ve davranışının olumlu

yönde değiştiği şeklinde açıklanabilir.

Adolesanların cinsel bilgi düzeyleri genel olarak değerlendirildiğinde iyi durumda olsa da, cinsellikle ilgili çok yönlü bir eğitimin gereği ortadadır. Adolesanların yarıdan fazlası son derece olumlu bir yaklaşımda bulunmuşlar "aile ve okulda cinsel eğitim" istediklerini ve geliştirilebilecek bir eğitim programında önem sırasına göre "cinsel gelişme", "cinsel sağlık ve hastalıklar", "cinsel sorunlar" gibi konulara yer verilmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Gereksinimler doğrultusunda eğitim programlarının düzenlenmesi, adolesanlara yönelik sağlık danışmanlığı merkezlerinin kurulması ve bu hizmetlerin yürütülmesinde sağlık personelinin aktif olarak rol almasının, adolesanların karşılaştıkları sorunların çözümünde yararlı olacağı düşünölmektedir.

VII ÖZET

Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Kız Öğrenci Yurdu'nda kalan öğrencilerin, cinsel bilgi düzeyleri, mevcut cinsel bilgi kaynakları ve geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında, kendi görüş ve beklentilerini saptamak amacıyla Eylül 1988'de planlanmış, Ağustos 1990'da tamamlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Örneklem ulaşılabilen 313 öğrenciden oluşmuştur. Elde edilen verilerden marjinal ve ikili çapraz tablolar oluşturulmuş, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler KHI-KARE önemlilik testi ile analiz edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi sonucunda; adolesanların % 73.2'sinin cinsel bilgi sorularında yeterlilik gösterdikleri, mevcut cinsel bilgi kaynakları arasında ilk sırayı basılı yayınların aldığı, bunu arkadaş, aile ve okulun izlediği gözlenmiştir.

Adolesanların % 30.7'sinin ailesinden cinsel bilgi aldığı, buna karşın çoğunluğun cinsel bilgilerini "aile ve okulda cinsel eğitim" şeklinde almak istedikleri belirlenmiştir. Adolesanlar geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında öncelikle "cinsel gelişme" konusuna yerverilmesini istemişlerdir.

Yapılan analizler sonucunda adolesan ve ailesine ilişkin sosyo-ekonomik ve demografik etmenler ile adolesan cinsel bilgi düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Ancak kitle iletişim araçlarının adolesan cinsel bilgi düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

(Tablo 32). Öte yandan bazı sosyo-ekonomik etmenlerin (anne-baba öğrenim durumu, ekonomik durum, aile yapısı) adolesanların aileden cinsel bilgi almalarını etkilediği gözlenmiş ve bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

VIII. KAYNAKLAR

1. YÖRÜKOĞLU, A., **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları**, 4. Baskı, Türkiye İş Bankası, 1985 Pedagoji Büyük Ödülü, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1986
2. KARACADAĞ, O.; Kut, S., **Ankara'da Gençliğin Cinsel Konulara İlişkin Bilgi ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma** Türkiye Aile Planlaması Derneği Yayınları, No:19, Ankara 1976.
3. COŞKUN, A., **Aile Hayatı ve cinsellik Eğitimi**, Hemşirelik Bülteni'nden alınmıştır. Cilt:II. Sayı 6, 1986
4. LEWIN, B., **Sex and Family Planning: How we Teach the Young**, Report on a Study, Public Health in Europe no:23, W.H.O., 1984 Belgium.
5. W.H.O. **Family Planning and Sex Education of Young People**, EURO reports and Studies no. 89, 1984, Denmark.
6. VAUGHAN, V.C.; NELSON, W.E. (Danışman); **Nelson Çocuk Hastalıkları Pediatri**, Cilt I (10. Baskıdan çeviri) - Gedikoğlu, G. Çeviri: Edi, Güven Kitabevi Yayınları, Ankara, 1978.
7. W.H.O., **Young People's Health-A Challenge For Society**, Technical Report Series 731, Geneva, 1986.
8. PAXMAN, J.M.; ZUCKERMAN, R.J.; **Laws and Policies Affecting Adolescent Health**, W.H.O. Geneva, 1987.
9. **Population Reports**, Adolesan Doğurganlığı-Risk ve Sonuçları Seri 3, No:10, July 1976.
10. JENNIFER Mc Kay, **Adolescent Fertility Report of an international consultation**, Bellagio 1983, London, International Planned Parenthood Federation, 1984.
11. YAVUZER, H., **Çocuk Psikolojisi**, Genişletilmiş 2. Baskı, Altın Kitaplar Matbaası, Ekim, 1985
12. Langfeldt, T.; PORTER, M., **Sexuality and Family Planning**, W.H.O. Regional Office for Europe Copenhagen, 1986.
13. FAHRİ, İ. **Toplumumuzda Kadın ve Cinsellik** Altın Kitaplar Yayınevi, I. Baskı, 1984.
14. HERBERT, L.; FRIEDMAN ve KARIN G. Edström **Adolescent Reproductive Health** an approach to planning Health service research, W.H.O. Offset Publication No.77, Geneva, 1983.

15. BAŞARAN, İ.E., **Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri**, Gül Yayınevi, 9.baskı, 1988.
16. World Health Day-1985. Healthy youth: Our best resource W.H.O. / 85.4.
17. PRITCHARD, J.A., MAC DONALD, P.L., GANT, N.F., **Williams Doğum Bilgisi**, Çev.Yılmaz, İ., Aydemir, V., Ankara, Güneş Kitabevi, 1989.
18. EKŞİ, A., **Gençlerimiz ve Sorunları**, İstanbul, Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Merkezi Baskı Atölyesi, 1982.
19. IŞIK, A., **Adolesanlarda Menstruel Döneme İlişkin Özelliklerin ve Normal Dışı Genital Akıntı Durumunun İncelenmesi**, Yüksekisans Tezi, Ege Üniversitesi, Hemşirelik Programı, 1989.
20. HUNT, W.B., **Adolescent Fertility: Risk and Consequences**, Population Reports, Series 5, No:10, 1976.
21. RINEHART, W.B. Et AL, **Healthier mothers and children through family planning**, Population Reports, Series J. No:27, 1984.
22. LAURIE Liskin, Sc.M., with the assistance of Neeraj Kak. **Youth in the 1980 s: Social and Health Concerns**, Population Reports, Series M. No.9, 1985.
23. COŞKUN, T. ve arkadaşları, **Çocuk Sağlığı Temel Bilgiler** Ed.E.Tunçbilek, Yrd.Ed.M.Yurdakök, A.S.Çalikoğlu Ankara, SSB Matbaası, 1988.
24. **Ana Sağlığı ve Aile Planlaması. El Kitabı**, Hıfzısıbha Okulu, Tıbbi Eğitim Teknolojisi Merkezi Projesi, El Kitapları Serisi, No:2, Ankara, 1981.
25. GÜÇSAVAŞ, N. **Aile Plânlaması Hizmetleri İçinde İnfertilite ve Kürtaj Durumlarında Hemşirenin Rolü**. Türk Hemşireler Dergisi, Cilt:36, Sayı:2, 1986.
26. **Türkiye İstatistik Cep Yıllığı**, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1988.
27. **Yüksek Öğretim İstatistikleri (1987-1988 Öğretim yılı)**, Ankara, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Dökümantasyon Birimi, 1988.
28. **Yüksek Öğretim İstatistikleri (1988-1989 öğretim yılı)**, Ankara, ÖSYM Dökümantasyon Birimi, 1989.
29. **ÖSYM 1977 Üniversitelerarası seçme sınavına katılan adayların sosyal, ekonomik ve eğitimsel nitelikleri üzerine bir inceleme**, Ankara; ÖSYM Araştırma Geliştirme ve Proje Birimi, Haziran 1978.

30. **Türkiye Doğurganlık Araştırması**, 1978, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü; Ankara, Haziran- 1980.
31. **YAVUZ,C., Türk Medeni Hukuku ve Borçlar hukuku Mevzuatı**, Yayın No.147, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., I.Bası Eylül 1988, İstanbul.
32. **SARI,Ö., Sosyal Etmenler ve Cinsel İnhibisyon** Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1988.
33. **ARSAN,C., Erkek Lise Öğrencilerinin Evlilik Öncesi Cinsellik Konusunda Görüş ve Tutumları**, Ege Üniversitesi Tıp Fak. Cilt.15,Sayı-3, Ek Yayın No:3, 1976.
34. **TEZCAN,M., Eğitim Sosyolojisi-Kuram ve Sorunlar**, 3. Baskı, Ankara; Çağ.Matb.1984.
35. **Dokuz Eylül Üniversitesi 1988-1989 Akademik Yılı Öğrenci Profilini Saptama Anketi sonuçları** (Yayınlanmamıştır).
36. **YÖRÜKOĞLU,A., Çocuk Ruh Sağlığı** , T.İ.B.Kültür Yayınları, No:189,Ankara-1980
37. **ARAPTARLI,N., Gençlerin Cinsel Bilgi Düzeyi,Tutumları ve Ailelerinin Cinsel Tutumlarının Karşılaştırılması**, XXII, Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi (Bilimsel çalışmaları),1986.
38. **SAÇAKLIOĞLU,F., Lise Öğrencilerinin Aile Planlamasına İlişkin Bilgi ve Tutumlarının Belirlenmesi**, Narlıdere Eğitim Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı, İzmir,1985.
39. **1988 Turkish Population and Health Survey** Hacettepe University Institute of Population Studies, April 1989-Ankara.
40. **SÜMBÜLOĞLU,K.Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik** , Ankara,1978.
41. **NICHOLS,D.veARKADAŞLARI**, Sexual Behavior, Contraceptive Practice and Repraductive Health Among Nigerian Adolescents, Studies in Family Planning ,Volume 17, No:2 , March /April 1986 .

IX. EK**Anket Formu****GENEL TANITMA**

Bu araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Kız Öğrenci Yurdu öğrencilerinin cinsel bilgi, cinsel bilgi kaynakları ve cinsel eğitim hakkındaki beklenti ve görüşlerini saptamak amacı ile yapılmaktadır.

Sizler bu anket için gelişi güzel seçilmiş bulunmaktasınız. Sizlerden kimliğinizi belirtmeniz istenmemektedir ve verilerin değerlendirilmesi süresince de anket kağıdının kime ait olduğu araştırılmayacaktır. Veriler yalnızca bilimsel amaçlar için toplu bilgi olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle, her bir soruyu dikkatli ve tam bir samimiyetle cevaplandırınız. Gerçeğe bağlı kalmanız, bilimsel çalışmaya büyük yardım ve katkıda bulunacaktır.

TEŞEKKÜR EDERİZ.

Adile DURAN
Dokuz Eylül Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Halk Sağlığı Yüksek Lisans
öğrencisi

CİNSİYET BİLGİ ARAŞTIRMASI

SIRA NO:.....	1-3	KOLON
1. Bölümünüz?-----	4
2. Bitirdiğiniz yaş-----	5-6
3.12 yaşına kadar en uzun süre oturduğunuz yer	7
-Doğu Kentsel	()	
-Doğu Kırsal	()	
-Batı Kentsel	()	
-Batı Kırsal	()	
-Yurtdışı	()	
-Diğer -----	()	
4. Annenizin öğrenim durumu	8
-Okuryazar değil	()	
-Okur yazar fakat okul bitirmemiş	()	
-İlkokul mezunu	()	
-Ortaokul mezunu	()	
-Lise ve dengi okul mezunu	()	
5. Anneniz çalışıyor mu?(Anneniz yaşamıyor ise 6.soruya geçiniz.	9-10
-Evet	()	
-Hayır	()	
-Diğer -----		
Yanıtınız evet ise ne iş yaptığınızı belirtiniz.-----		
6. Babanızın öğrenim durumu nedir?	11
-Okur yazar değil	()	
-Okur yazar fakat okul bitirmemiş	()	
-İlkokul mezunu	()	
-Ortaokul mezunu	()	
-Lise ve dengi okul mezunu	()	
-Fakülte veya yüksek okul mezunu	()	
7. Babanız çalışıyor mu? (Babanız yaşamıyor ise 8. soruya geçiniz.	12-13
-Evet	()	
-Hayır	()	

-Diğer----- ()

Yanıtınız evet ise ne iş yaptığını belirtiniz.-----

8. Ailenizin aylık geliri? (Yan gelirler dahil) 14
- 300.000 TL ve altı ()
 - 301.000 TL - 500.000 TL ()
 - 501.000 TL - 700.000 TL ()
 - 701.000 TL - 900.000 TL ()
 - 901.000 TL - 1.100.000 TL ()
 - 1.101.101 TL - ve üzeri ()
9. Ailenizde sürekli yaşayan kişileri gözönüne alarak,aşağı-
da ki aile tiplerinden hangisi sizin aile tipine uymaktadır. 15
- Anne,baba ve çocuklar birarada oturuyoruz ()
 - Anne,baba,çocuklar ve büyükanne veya bü-
yükbaba birarada oturuyoruz. ()
 - Anne,baba,çocuklar ve hala,dayı,amca,veya
teyze birarada oturuyoruz. ()
 - Anne,baba,çocuklar ayrı oturuyoruz. ()
- 10.Kendi aile yapınız hakkındaki düşünceniz
aşağıdaki tanımlardan hangisine uymaktadır? 16
- Örf ve adetlere bağlı geleneksel ailedir ()
 - Geleneksel aileye göre yaşama şekli
değişmekte olan bir ailedir. ()
 - Geleneksel aileye göre hem yaşama şekli,
hem değer yargıları değişmekte olan bir ailedir ()
 - Yaşama biçimi,örf ve adetlere bağlılığı topluma
göre tamamen değişmiş bir ailedir. ()
- 11.Size göre ailenizin dinsel konulardaki genel tutumu
aşağıdakilerden hangisine uymaktadır. 17
- Dinsel inançları kuvvetlidir,gereklerini
yerine getirirler ()
 - Dinin gereklerini yerine getirmezler,ama
inançlıdır. ()
 - Bir yaratıcı güce inanırlar ()
 - Dinsel inançları yoktur ()
- 12.Aşağıdaki kitle iletişim araçlarının hangisi/hangilerinden
yararlanıyorsunuz?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) 18-22

- Günlük gazete
- Dergi
- Radyo
- Televizyon
- Diğer -----
- 13.Size orta öğretimde sağlık bilgisi ve/veya biyoloji dersleri verildi mi? 23
- Biyoloji bilgisi verildi
- Sağlık bilgisi verildi
- Her ikisi de verildi
- Hiç birisi verilmedi
- 14.Karşı cinsle olan arkadaşlık düzeyiniz aşağıdakilerden hangisine uyuyor? 24
- Karşı cinsten arkadaşım yok
- Grup arkadaşlığı
- Duygusal arkadaşlık
- Diğer -----
- 15.Mevcut cinsel bilginizin kaynağı aşağıdakilerden hangileridir? 25-29
- Ailem
- Arkadaşlarım
- Yayınlar (kitap,dergi,ansiklopedi)
- Okul
- Diğer -----
- 16.Cinsel konularda gereksinim duyduğunuz bilgileri hangi kaynaktan almak isterdiniz? 30
- Aile
- Arkadaş
- Yayınlar
- Okulda cinsel eğitim
- Aile ve okulda cinsel eğitim
- Diğer -----
- 17.Geliştirilebilecek bir cinsel eğitim programında hangi konulara yer verilmesini istersiniz,önem sırasına göre üç şık numaralandırmısınız? 31-33
- Cinsel gelişme
- Üreme organlarının anatomisi
- Üreme fizyolojisi

- Sevgi-aşk ()
 -Cinsel sağlık ve hastalıklar ()
 -Cinsel sorunlar ()
 -Gebeliği önleme yöntemleri ()
 -Cinsel birleşme ve doyum ()
- 18.Aşağıdaki kadın üreme organlarından bildik-
 lerinizi işaretler misiniz? 34-40
- Klitoris ()
 -Büyük dudaklar ()
 -Küçük dudaklar ()
 -Vajina (hazne) ()
 -Uterus (rahim) ()
 -Fallop tüpleri ()
 -Overler (yumurtalıklar) ()
- 19.Size adetiniz başlamadan önce, adetle ilgili bilgi
 verildi mi? 41-42
- Evet ()
 -Hayır ()
 -Evet ise kim verdi? -----
- 20.Adetin tanımını aşağıdakilerden hangisidir? 43
- Döllenmiş yumurta hücresinin dışarı
 atılmasıdır. ()
- Uterus iç zarının kendisini yenilemek
 amacı ile dışarı atılmasıdır. ()
- Çoğunlukla kadının doğurganlığının bir
 göstergesidir. ()
- Hepsi ()
 -Diğer ----- ()
- 21.Dişi yumurta hücresi kadın ayının hangi gün-
 lerinde olgunlaşır, döllenmeye hazır hale gelir? 44
- Adet kanamasından 1-2 gün önce ()
 -Adet kanamasından 1-2 gün sonra ()
 -İki adet arası 14.-15. günlerde ()
 -Fikrim yok ()
- 22.Bebeğin cinsiyetini belirlemede eşlerden han-
 gisi etkindir? 45
- Erkek ()

- Kadın
- Her ikisinde eşit düzeyde
- Fikrim yok
- 23.Bildiğiniz gebeliği önleme yöntemlerini yazar mısınız? 46
-
-
-
-
-
-
- 24.Bir kadın hangi yaşlar arasında en sağlıklı doğum yapar? 47
- 18-35
- 15-40
- 15-35
- 25-45
- 25.İki yıl süren normal evlilik yaşamı sonunda istendiği halde kadın gebe kalmamış ise kısırlık söz konusudur. Kısırlık nedenleri hangi cinse bağlıdır? 48
- Sadece kadına
- Sadece erkeğe
- Her iki cinse de bağlı olabilir.
- Fikrim yok

EK TABLO:Adolesanların Geliştirilebilecek Bir Cinsel Eğitim Programında Yer verilmesini İstedikleri Konuların Önem Sırasına Göre Dağılımı

Konular	(I.Sırada)		(II.Sırada)		(III.Sırada)		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsel gelişme	119	38.0	19	6.1	24	7.6	162	51.7
Üreme organlarının anatomisi	11	3.5	13	4.1	4	1.3	28	8.9
Üreme fizyolojisi	5	1.6	14	4.5	10	3.2	29	9.3
Sevgi-Aşk	36	11.5	22	7.0	15	4.8	73	23.3
Cinsel Sağlık ve hastalıklar	73	23.3	85	27.1	50	16.0	208	66.4
Cinsel Sorunlar	40	12.8	112	35.8	62	19.8	214	68.4
Gebeliği önleme yöntemleri	7	2.2	14	4.5	41	13.1	62	19.8
Cinsel birleşme ve doyum	17	5.4	26	8.3	94	30.0	137	43.8
Yanıt vermeyenler	5	1.6	8	2.5	13	4.1	26	8.3
Toplam	313	100.0	313	100.0	313	100.0	-	-